

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ

НАУКОВА ПРОДУКЦІЯ

НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ
ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ,
РЕКОМЕНДОВАНА ДО ВПРОВАДЖЕННЯ
(2022 р.)

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ

**НАУКОВА ПРОДУКЦІЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ
ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ,
РЕКОМЕНДОВАНА ДО
ВПРОВАДЖЕННЯ
(2022 р.)**

Київ 2023

ББК 72.6
Н 34

Наукова продукція Національної академії педагогічних наук України, рекомендована до впровадження (2022 р.): Збірник анотованого переліку наукової продукції. Київ, 2023. 82 с.

Видання містить анотований перелік рекомендованої до впровадження наукової продукції, підготовленої вченими наукових установ НАПН України за результатами завершених і перехідних планових наукових досліджень, що здійснювалися упродовж 2022 року.

Анотований перелік складається із таких розділів: «Наукова продукція» (монографії, концепції, збірники наукових праць, препринти (аналітичні матеріали); «Виробничо-практична продукція» (практичні, методичні посібники, методичні рекомендації); «Навчальна продукція» (навчальні програми, підручники, навчальні посібники, електронні засоби навчального призначення); «Довідкова продукція» (довідники, бібліографічні покажчики, інформаційні бюлетені).

Для освітян, науковців, усіх, кого цікавлять проблеми модернізації національної освіти і розвитку науки в галузі освіти, педагогіки, психології.

Відповідальні за випуск:

В.І. Луговий,
перший віцепрезидент НАПН України

О.М. Топузов
віцепрезидент НАПН України

© НАПН України, 2023

ЗМІСТ

НАУКОВА ПРОДУКЦІЯ

Загальноакадемічна	4
Монографії	6
Концепції	13
Препринти (аналітичні матеріали)	14
Збірники наукових праць	18

ВИРОБНИЧО-ПРАКТИЧНА ПРОДУКЦІЯ

Посібники	26
Методичні рекомендації	38

НАВЧАЛЬНА ПРОДУКЦІЯ

Навчальні програми	55
Підручники	63
Посібники	64

ДОВІДКОВА ПРОДУКЦІЯ

Довідники, бібліографічні покажчики, інформаційні та довідкові бюлетені	71
Словники, енциклопедії	79

НАУКОВА ПРОДУКЦІЯ

ЗАГАЛЬНОАКАДЕМІЧНА

Człowiek wobec wyzwań cywilizacji: Od przeszłości do przyszłości Kremień W., Iljin W.

У польському виданні наукової праці окреслено процес поступових змін у поглядах на роль людини в суспільстві, соціумі в різні історичні періоди; розглянуто її діяльність у соціально-культурних аспектах; зосереджено увагу на розв'язанні антропологічної та духовної кризи особистості, зміну свідомості, сприйнятті зміни історичних акцентів та історичної пам'яті.

Актуалізовано питання сучасної освіти, яка в умовах інформаційно-цифрової реальності має підготувати людину до викликів технологічного майбутнього з урахуванням зростаючої урбанізації, технологізації, швидкого розвитку штучного інтелекту. Вони кардинально змінили, переформатували традиційні зв'язки, релігійні та політичні принципи, загальноновизнані цінності.

Монографію адресовано науково-педагогічним працівникам, здобувачам освіти та усім, кого цікавить і хвилює доля людини, сенс її життя та перспективи еволюції соціуму.

W. Kremień, W. Iljin. Człowiek wobec wyzwań cywilizacji: Od przeszłości do przyszłości. Przetłumaczyli František Šlosek i Yaroslav Nahlik. Kraków : Wyższa Szkoła Pedagogiczna Komisji Edukacji Narodowej. 2022. 330 s. Кремень Василь, Ільїн Володимир. Людина у викликах цивілізації: від минулого – до майбутнього : монографія. Переклад : Франтішек Шльосек і Ярослав Нахлік. Краків: Вища школа педагогічна Народної комісії освіти. 2022. 330 с.

Національна академія педагогічних наук України: 1992-2022 рр. (українською та англійською мовами)

За заг. ред. В.Г. Кременя

Монографія містить матеріали, що відображають періоди становлення та розвитку НАПН України, її відділень, наукових установ та їх колективів. У книзі представлено історичну роль НАПН України у становленні й розвитку національної системи освіти; розкрито дослідницький потенціал; окреслено пріоритети діяльності з наукового і методичного забезпечення національної освіти. Наголошено на першочергових завданнях академії у реаліях воєнного стану – захисті суверенітету і територіальної цілісності України, науково-методичного забезпечення виховання громадян в умовах війни та повоєнного відновлення країни, посилення європейської інтеграції.

Значну увагу в монографії приділено діяльності відділень і наукових установ НАПН України в умовах повномасштабної російської агресії та спричинених нею викликів.

Видання адресовано освітянам, науковцям, усім, хто опікується функціонуванням і розвитком освіти, її науковим і методичним супроводом,

здійснює наукові дослідження та експериментальні розробки в галузі освіти, педагогіки і психології.

Національна академія педагогічних наук України: 1992-2022 рр. : монографія / Нац. акад. пед. наук України; за заг. ред. В.Г. Кременя. Київ: Педагогічна думка. <https://doi.org/10.37472/NAES-1992-2022>

Діяльність Національної академії педагогічних наук України в умовах воєнного стану (лютий-серпень 2022 р.)

Кремень В.Г., Луговий В.І., Топузов О.М. та ін.

В аналітичному огляді представлено інформацію про діяльність НАПН України, її відділень та наукових установ в умовах воєнного стану (лютий-серпень 2022 р.), запровадженого і продовженого відповідно до указів Президента України у зв'язку із повномасштабною війною Російської Федерації проти України. Висловлюючи безумовну підтримку керівництву держави та Збройним Силам України щодо захисту суверенітету і територіальної цілісності України, вчені НАПН України спрямовують зусилля на організацію комплексних заходів з опору російській агресії, посилення ефективності діяльності задля прискорення перемоги, вдосконалення науково-методичного супроводу освіти, розвитку науки для повоєнного відновлення країни на високотехнологічній основі.

Висвітлено ключові напрями роботи НАПН України, зокрема розкрито зміст наукових і науково-організаційних заходів; провадження наукових досліджень та науково-організаційної роботи в наукових установах НАПН України; системний науково-методичний супровід освіти, співпрацю з МОН України та закладами освіти; експертну діяльність; психологічний супровід освітянської спільноти, надання психологічної підтримки населенню в кризових умовах; міжнародну інформаційно-просвітницьку діяльність і підтримку інформаційної безпеки та волонтерську допомогу вчених НАПН України.

Кремень В.Г., Луговий В.І., Топузов О.М. та ін. Діяльність Національної академії педагогічних наук України в умовах воєнного стану (лютий-серпень 2022 р.) : аналітичний огляд. 19 вересня 2022 р. Київ: НАПН України. 40 с. <https://lib.iitta.gov.ua/731907/5/4203.pdf>

МОНОГРАФІЇ

Інститут педагогіки НАПН України

Парадигми розвитку та тенденції реформування шкільної освіти в Україні у добу незалежності

Дічек Н.П., Саух П.Ю., Євтух М.Б., Бойченко М.І., Антонєць Н.Б., Загородня А.А., Шевченко С.М.

У монографії висвітлено й обґрунтовано трансформаційні зміни у розвитку середньої загальної освіти України, узагальнено стратегії державної освітньої політики й відповідні їм тактичні зрушення у цій освітній галузі у добу незалежності. Виокремлено й охарактеризовано провідні тенденції у реформуванні шкільної освіти в 1991-2017 рр. Сформульовано філософсько-освітній дискурс процесів реформування освіти, зокрема шкільної, окреслено значення філософії для стратегічного забезпечення успішного оновлення української освіти.

Матеріали монографії призначено для використання у лекційній діяльності викладачів закладів вищої, післядипломної педагогічної освіти України, для оновлення змісту освітніх й освітньо-наукових програм, а також у дослідженнях науковців, аспірантів, майбутніх учителів, освітян-практиків.

Парадигми розвитку та тенденції реформування шкільної освіти в Україні у добу незалежності: монографія / колектив авт.: Н.П. Дічек, П.Ю. Саух, М.Б. Євтух, М.І. Бойченко, Н.Б. Антонєць, А.А. Загородня, С.М. Шевченко; за заг. ред. Н.П. Дічек [Електронне видання]. Київ: Педагогічна думка, 2022. 506 с. <https://bit.ly/3JSM6Nq>

Шкільний підручник іноземної мови: проектування, конструювання, апробація

Редько В.Г.

Монографію присвячено питанням теорії і практики конструювання змісту шкільного підручника іноземної мови. Розглянуто пріоритетні тенденції розвитку теорії підручникотворення у вітчизняній та зарубіжній педагогічній науці, досліджено дидактичні та методичні концепти проектування змісту підручника, визначено та обґрунтовано дидактико-методичну сутність його компетентісно орієнтованого змісту, науково обґрунтовано систему дидактичних засобів оволодіння змістом, з'ясовано структуру підручника, презентовано та інтерпретовано авторські погляди на сучасний шкільний підручник іноземної мови як поліфункціональний засіб формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності, представлено авторські погляди на оцінювання ефективності його змісту.

Монографію адресовано науковцям, викладачам закладів вищої освіти, методистам, учителям, авторам підручників і всім, кого цікавлять питання вдосконалення змісту шкільної іншомовної освіти.

Редько В.Г. Шкільний підручник іноземної мови: проектування, конструювання, апробація : монографія. [Електронне видання]. Київ : Педагогічна думка, 2022. 304 с. <https://bit.ly/401FzFD>

Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України

Дискурсивне конструювання досвіду у контексті розвитку особистості Чепелева Н.В., Смульсон М.Л., Рудницька С.Ю. та ін.

У монографії схарактеризовано культурні передумови дискурсивного самопроектування особистості, структурно-процесуальну та структурно-смыслову моделі конструювання особистісного досвіду, а також обґрунтовано зв'язок дискурсивного конструювання особистісного досвіду та відповідних інтерпретаційних процесів з інтелектуальними метакогніціями і ментальним моделюванням світу.

Впровадження монографії сприятиме розширенню можливостей різнобічного розвитку особистості за рахунок розвитку здатності до дискурсивного конструювання власного життєвого досвіду як однієї із провідних умов формування прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя, готовності до свідомого життєвого вибору та самореалізації, що відповідає ключовим пріоритетам Нової української школи.

Монографію адресовано викладачам закладів вищої освіти, практичним психологам, науковцям-психологам, вчителям, студентам, керівникам установ та організацій, аспірантам.

Дискурсивне конструювання досвіду у контексті розвитку особистості : монографія / Н.В. Чепелева, М.Л. Смульсон, С.Ю. Рудницька, О.В. Зазимко та ін. ; за ред. Н.В. Чепелевої. Київ: Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2022. 194 с. <https://lib.iitta.gov.ua/731506/>

Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України

Професіоналізація педагогічного персоналу у сфері освіти дорослих в умовах формальної і неформальної освіти: теоретико-методичний аспект Аніщенко О.В., Баніт О.В., Калюжна Т.Г., Коваленко О.Г., Піддячий В.М., Самко А.М.

У монографії висвітлено теоретичні й практичні аспекти професіоналізації педагогічного персоналу у сфері освіти дорослих в умовах формальної і неформальної освіти (в узагальненому контексті, а також на прикладі корпоративних андрагогів, педагогічних і науково-педагогічних працівників закладів післядипломної освіти). Викладено психологічні аспекти професіоналізації андрагогів. Охарактеризовано сутність та особливості розвитку андрагогічної компетентності педагогічного персоналу у сфері освіти дорослих. Обґрунтовано прогностичні рекомендації щодо професіоналізації андрагогів.

Монографію адресовано педагогічним і науково-педагогічним працівникам закладів вищої, післядипломної педагогічної освіти, наукових установ, педагогічному персоналу закладів неформальної освіти дорослих, здобувачам наукових ступенів, здобувачам освіти – майбутнім педагогам.

Професіоналізація педагогічного персоналу у сфері освіти дорослих в умовах формальної і неформальної освіти: теоретико-методичний аспект : / колектив авт. : О.В. Аніщенко, О.В. Баніт, Т.Г. Калюжна, А.М. Самко, О.Г. Коваленко, В.М. Піддячий. Київ: ІПООД імені Івана Зязюна НАПН України, 2022. 420 с.

Забезпечення якості педагогічної освіти у зарубіжних країнах

Авшенюк Н.М., Дяченко Л.М., Огієнко О.І., Пазюра Н.В., Постригач Н.О.

У монографії розкрито теоретичні й організаційно-педагогічні засади забезпечення якості педагогічної освіти у зарубіжних країнах. На прикладі продуктивного досвіду професійної підготовки вчителів у США, Китаї, Великій Британії, Німеччині та Туреччині охарактеризовано моделі забезпечення якості педагогічної освіти. Визначено роль міжнародних організацій у її забезпеченні. Окреслено перспективні напрями оновлення системи забезпечення якості педагогічної освіти в Україні з урахуванням конструктивних ідей зарубіжного досвіду.

Монографію адресовано викладачам і студентам вищих, фахових передвищих закладів освіти, закладів безперервної педагогічної освіти для використання в процесі підготовки та підвищення кваліфікації фахівців педагогічного профілю за галуззю знань «01 Освіта/педагогіка».

Забезпечення якості педагогічної освіти у зарубіжних країнах : монографія / Н.М. Авшенюк, Л.М. Дяченко, О.І. Огієнко, Н.В. Пазюра, Н.О. Постригач. Київ: ІПООД імені Івана Зязюна НАПН України, 2022. 373 с. https://lib.iitta.gov.ua/733665/1/Монографія_НД_2022.pdf

Інститут проблем виховання НАПН України

Формування готовності старшокласників до відповідального батьківства

Шахрай В.М., Канішевська Л.В., Малиношевський Р.В., Гончар Л.В.

У монографії з'ясовано педагогічні умови формування готовності старшокласників до відповідального батьківства, зокрема у закладах інтернатного типу, запропоновано інструментарій їх реалізації у виховній та просвітницькій роботі із старшокласниками та їхніми батьками. Акцентовано увагу на доцільності впровадження в освітній процес факультативного курсу, спрямованого на формування готовності старшокласників до відповідального батьківства.

Очікуваний соціальний ефект упровадження полягає у підвищенні усвідомлення суспільством і працівниками освіти важливості підготовки

сучасних старшокласників до майбутнього сімейного життя і батьківства.

Для науковців, викладачів, студентів, педагогів закладів загальної середньої освіти, працівників соціально-виховної сфери.

Формування готовності старшокласників до відповідального батьківства: теорія і практика : монографія / колектив авт. : Л.В. Гончар, Л.В. Канишевська, Р.В. Малиношевський ; за ред. В.М. Шахрай. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2022. 169 с. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/732060>

Формування професійно-ціннісних орієнтацій учнів до трудової діяльності в умовах сучасного освітнього середовища

Охріменко З.В., Морін О.Л., Шевенко А.М., Закатнов Д.О., Піддячий М.І.

У монографії окреслено роль професійно-ціннісних орієнтацій у професійному самовизначенні і професійному становленні учнів. Представлено перелік методик діагностики рівнів сформованості професійно-ціннісних орієнтацій учнів. Розкрито сутність педагогічної технології «Профорієнтаційне портфоліо».

Очікуваний соціальний ефект упровадження полягає у зростанні рівнів сформованості професійно-ціннісних орієнтацій учнів до трудової діяльності в умовах сучасного освітнього середовища.

Матеріали монографії можуть бути використані у практичній діяльності педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти, у процесі підготовки спецкурсів і спецсемінарів із загальної педагогіки, розроблення методики виховної роботи у педагогічних навчальних закладах різних рівнів акредитації.

Формування професійно-ціннісних орієнтацій учнів до трудової діяльності в умовах сучасного освітнього середовища : монографія / З.В. Охріменко, О.Л. Морін, А.М. Шевенко, Д.О. Закатнов, М.І. Піддячий; за ред. З.В. Охріменко. Київ: Імекс-ЛТД, 2022. 152 с. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/732085>

Смисложиттєві цінності сучасних підлітків в умовах євроінтеграційного поступу України

Журба К.О., Бех І.Д., Докукіна О.М., Федоренко С.В., Шкільна І.М.

У монографії визначено концептуальні засади виховання смисложиттєвих цінностей підлітків у сучасних умовах. Охарактеризовано критерії, показники та рівні їх вихованості. Обґрунтовано структурно-функціональну модель та педагогічні умови виховання смисложиттєвих цінностей сучасних підлітків в умовах євроінтеграційного поступу України.

Очікуваний соціальний ефект упровадження полягає у визначенні педагогічних умов, виявленні чинників впливу на виховання смисложиттєвих цінностей підлітків в євроінтеграційному поступі України з урахуванням сучасних викликів і потреб освіти.

Для науковців, викладачів, студентів закладів вищої педагогічної освіти, педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти.

Смисложиттєві цінності сучасних підлітків в умовах євроінтеграційного поступу України: монографія / колектив авт. : К.О. Журба, І.Д. Бех, О.М. Доукіна, С.В. Федоренко, І.М. Шкільна ; за ред. К.О. Журби. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2022. 155 с. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/732092>

**Інститут спеціальної педагогіки і психології
імені Івана Ярмаченка НАПН України**

**Особливості комунікативної діяльності нечуючих учнів
Кульбіда С.В.**

Монографія присвячена актуальній проблемі мовної освіти щодо організації комунікативної діяльності нечуючих учнів початкової школи з активним використанням української жестової мови як першої (другої) мови. Обґрунтовано шляхи розвитку компетентнісного потенціалу мовної особистості в комунікативній діяльності з урахуванням сучасних підходів: особистісно-зорієнтованого, білінгвального, компетентнісного. Визначено ефективність організації комунікативної діяльності у суб'єкт-суб'єктній взаємодії на уроках мовного циклу з використанням авторської методики лінгводидактичного забезпечення вивчення мови у 2-5 класах закладів середньої освіти (Н 90, Н 91).

Адресовано вчителям закладів для осіб з порушеннями слуху, фахівцям з сурдопедагогіки, сурдопсихології, сурдолінгводидактики, студентам, науковцям, батькам, перекладачам жестової мови.

Кульбіда С.В. Особливості комунікативної діяльності нечуючих учнів : монографія / Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка. Київ: Інтерсервіс, 2021. 200 с. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/732662>

Інститут соціальної та політичної психології НАПН України

**Розвиток емоційної стійкості осіб, що переживають наслідки
травматичних подій**

Малхазов О.Р.

У монографії обґрунтовано засади організації та впровадження системи соціально-психологічного супроводу розвитку емоційної стійкості осіб, що переживають наслідки травматичних подій. Представлено розроблену за результатами емпіричного дослідження типологію психологічних профілів осіб з різним потенціалом розвитку емоційної стійкості, запропоновано діагностичні маркери кожного із профілів, що відкриває нові можливості для реалізації індивідуального підходу в соціально-психологічному супроводі. Описано алгоритм побудови індивідуальних моделей розвитку емоційної стійкості в супроводі осіб, що переживають наслідки травматичних подій. Визначено засади використання біологічного зворотного зв'язку і техніки, які можна застосовувати в соціально-психологічному супроводі розвитку емоційної стійкості.

Упровадження представлених у монографії напрацювань дасть психологу змогу спростити та істотно прискорити діагностичні процедури; розробляти

індивідуальні моделі супроводу розвитку емоційної стійкості; застосовувати поточний контроль втілення запропонованих моделей розвитку. Використання виокремлених маркерів для ідентифікації типу профілю клієнта дасть змогу враховувати його індивідуально-психологічні особливості, які можуть сприяти розвитку емоційної стійкості або гальмувати його.

Адресовано психологам-практикам, науковцям, соціальним працівникам, викладачам і студентам закладів освіти, які готують фахівців у галузі соціальної психології та соціальної роботи, а також усім, хто цікавиться проблемами психологічного здоров'я і розвитку емоційної стійкості особистості.

Малхазов О.Р. Розвиток емоційної стійкості осіб, що переживають наслідки травматичних подій : монографія. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2022. 215 с. <https://lib.iitta.gov.ua/733174/>

Винні чи безвинні? Почуття провини в колективній свідомості українців

Васютинський В.О.

У монографії висвітлено особистісні, міжособово-комунікативні, внутрішньо- і зовнішньополітичні, міжетнічні аспекти почуття провини. Розкрито джерела виникнення, особливості функціонування і тенденції уникання колективної провини, способи зараджування їй, зв'язки із звинувачувальними та самозвинувачувальними поставами.

Упровадження наведених у монографії напрацювань сприятиме усвідомленню українцями себе як сучасної етнополітичної спільноти, гармонізації міжособових і міжгрупових стосунків у різних сферах колективної життєдіяльності. Результати і висновки досліджень стануть основою для розроблення рекомендацій щодо подолання негативного досвіду міжгрупових і міжетнічних конфліктів минулого, набуття здатності конструювати спільне майбутнє шляхом актуалізації позитивного змісту історичної спадщини та ефективного самоствердження в нинішніх умовах суспільного розвитку.

Адресовано науковцям, аспірантам, викладачам і студентам у галузі соціальної та політичної психології та суміжних наук, практичним психологам, працівникам органів державної влади та місцевого самоврядування, активістам громадських організацій, усім, хто цікавиться психологічними проблемами колективної життєдіяльності.

Васютинський В.О. Винні чи безневинні? Почуття провини в колективній свідомості українців : монографія. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2022. 195 с. <https://bit.ly/3TxFeYZ>; <https://lib.iitta.gov.ua/733661/>

Громадянська компетентність: соціальні очікування та реалії

Жадан І.В.

У монографії представлено соціально-психологічну концепцію розвитку громадянської компетентності як інтегративної характеристики особистості, що свідчить про ступінь її готовності до ефективного виконання ролі громадянина. Запропоновано соціально-психологічну модель детермінації розвитку

громадянської компетентності. Визначено показники та індикатори розвитку громадянських компетентностей; умови та функції соціального середовища, сприятливого для їх розвитку. Визначено проблемні зони та окреслено напрями трансформування середовища розвитку громадянської компетентності. Описано алгоритм конструювання середовища, сприятливого для розвитку громадянських компетентностей.

Упровадження представлених у монографії напрацювань сприятиме поглибленню уявлень про чинники, умови та механізми розвитку громадянських компетентностей.

Для вчителів закладів загальної середньої освіти, викладачів закладів вищої, післядипломної педагогічної освіти, студентів, науковців-психологів, представників громадських організацій просвітницького спрямування.

Жадан І.В. Громадянська компетентність: соціальні очікування і реалії : монографія / Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2022. 110 с.

Інститут вищої освіти НАПН України

Теоретичні основи і механізми розвитку науково-педагогічного потенціалу університетів України у контексті розширення інституційної автономії та в умовах воєнного стану

Скиба Ю.А., Чорнойван Г.Г., Жабенко О.В., Ярошенко О.Г., Отич О.М.

Монографію присвячено проблемі розвитку науково-педагогічного потенціалу університетів України в контексті розширення інституційної автономії та в умовах воєнного стану. Розкрито особливості розвитку потенціалу викладачів університетів України; механізми кар'єрного розвитку дослідників (наукових працівників) у контексті розширення інституційної автономії та в умовах воєнного стану; теоретичні основи і механізми розвитку управлінського персоналу університетів України; механізми модернізації оцінювання діяльності науково-педагогічних працівників, модернізації інституційних систем професійного розвитку науково-педагогічних працівників університетів України в контексті розширення інституційної автономії та в умовах воєнного стану.

Монографію адресовано розробникам освітньої політики, науковцям, керівникам закладів вищої освіти, науково-педагогічним працівникам і здобувачам вищої освіти.

Теоретичні основи і механізми розвитку науково-педагогічного потенціалу університетів України у контексті розширення інституційної автономії та в умовах воєнного стану : монографія / колектив авт. : Ю.А. Скиба, Г.Г. Чорнойван, О.В. Жабенко, О.Г. Ярошенко, О.М. Отич ; за ред. Ю.А. Скиби. Київ: Інститут вищої освіти НАПН України, 2022. <https://ihed.org.ua/publications/4267/>

КОНЦЕПЦІЇ

Інститут педагогіки НАПН України

Концепція базової фізичної освіти

**Ляшенко О.І., Головка М.В., Сіпій В.В., Крячко І.П., Засєкін Д.О.,
Мацюк В.М., Мельник Ю.С., Непорожня Л.В.**

Концепцію базової фізичної освіти створено як рамковий документ, що визначає ключові вектори розвитку фізичної освіти в закладах загальної середньої освіти. У Концепції визначено особливості різних способів реалізації фізичного складника базової середньої освіти відповідно до нового освітнього стандарту та Типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти: як самостійного навчального предмета; у змісті галузевих інтегрованих курсів; у змісті міжгалузевих інтегрованих курсів. Визначено концептуальні засади модернізації фізичної освіти в Новій українській школі: посилення її гносеологічного потенціалу; конкретизацію обов'язкових результатів та варіативність способів їх досягнення; удосконалення концентричної структури шкільного курсу фізики та її розвитку у спірально-концентричну. Обґрунтовано принципи реалізації фізичного складника природничої галузі базової середньої освіти: науковості, доступності, прикладної спрямованості, наступності, цілісності та неперервності, галузевої та міжгалузевої інтеграції, диференціації, логічної завершеності.

Для розробників освітньої політики, науковців, керівників і вчителів закладів загальної середньої освіти, викладачів і студентів закладів вищої освіти.

Концепція базової фізичної освіти / автори: О.І. Ляшенко, М.В. Головка, В.В. Сіпій, І.П. Крячко, Д.О. Засєкін, В.М. Мацюк, Ю.С. Мельник, Л.В. Непорожня [Електронне видання]. Київ: Педагогічна думка, 2022. 37 с. <https://undip.org.ua/library/kontseptsii-bazovoi-fizychnoi-osvity/>

Концепція інтегрованого природознавчого курсу «Довкілля» для 5-6 класів

Ільченко В.Р., Гуз К.Ж., Засєкіна Т.М., Ільченко О.Г., Голота О.В.

У Концепції розкрито систему поглядів на формування цілісного світогляду учнів, їхнього наукового мислення, життєствердного національного образу світу в процесі оволодіння ними загальними закономірностями природи під час дослідження свого життєвого середовища.

Для розробників освітньої політики, науковців, керівників і вчителів закладів загальної середньої освіти, викладачів і студентів закладів вищої освіти.

Концепція інтегрованого природознавчого курсу «Довкілля» для 5-6 класів / колектив авт. : В.Р. Ільченко, К.Ж. Гуз, Т.М. Засєкіна, О.Г. Ільченко, О.В. Голота. Київ, 2022. 39 с. <https://bit.ly/3JDGO7e>

**Інститут спеціальної педагогіки і психології імені
Миколи Ярмаченка НАПН України**

Концепція становлення системи ранньої допомоги дітям з порушеннями слуху в Україні

Литовченко С.В., Таранченко О.М., Жук В.В., Литвинова В.В.

У концепції обґрунтовано першочергові заходи, спрямовані на якісну розбудову системи ранньої допомоги дітям з порушеннями слуху в Україні, зокрема, створення нормативно-законодавчого поля щодо забезпечення і фінансування всіх послуг супроводу (від народження) та моніторингу їх забезпечення на базі єдиного центру (наприклад, Державної служби супроводу).

Це передбачає об'єднання й узгодження дій, фінансів тощо щонайменше трьох міністерств (МОН, МОЗ, Мінсоцполітики України); розроблення та впровадження концепції Державної служби супроводу; примірною положення про Державну службу супроводу; примірних протоколів «діяльності та взаємодії» учасників освітнього процесу; здійснення обліку всіх дітей з ООП від народження та створення відповідної електронної бази даних (єдиного реєстру в системі ІРЦ чи Державній службі супроводу) для забезпечення комплексної допомоги та супроводу, а також дотримання їх системності під час переходу на різні освітні рівні; забезпечення якісної трансформації існуючої системи спеціальної освіти із розширенням її функцій та вдосконалення структури для забезпечення доступної, якісної освіти; її розбудову як ресурсної бази поширення практики інклюзивного навчання, надання комплексу корекційних та інших послуг, створення мережі раннього втручання та підтримки родин дітей з ООП, а також створення освітніх закладів нових типів; модернізацію системи навчання шляхом упровадження сучасних ефективних, інноваційних технологій, що забезпечить всім дітям з ООП однакові сприятливі стартові можливості.

Для розробників освітньої політики, науковців, керівників закладів освіти, викладачів і студентів закладів вищої освіти.

Концепція становлення системи ранньої допомоги дітям з порушеннями слуху в Україні / Литовченко С.В., Таранченко О.М., Жук В.В., Литвинова В.В. Київ, 2021.

ПРЕПРИНТИ (АНАЛІТИЧНІ МАТЕРІАЛИ)

**Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих
імені Івана Зязюна НАПН України**

Теоретичні і методичні засади організації практики у закладах вищої педагогічної освіти

Вовк М.П., Грищенко Ю.В., Соломаха С.О., Філіпчук Н.О.

В аналітичних матеріалах представлено результати наукового дослідження змісту й організаційних засад практичної підготовки майбутніх педагогів у

зкладах вищої освіти України. Наведено результати дослідження тенденцій розвитку педагогічної освіти в Україні, особливостей практичної підготовки вчителя у закладах вищої педагогічної освіти, сучасного стану організації практик у закладах фахової передвищої і вищої педагогічної освіти на основі даних опитування викладачів, керівників практик, досвід організації практик у підготовці майбутніх учителів-філологів, проблеми запровадження педагогічної інтернатури в Україні тощо.

Рекомендовано викладачам закладів фахової передвищої і вищої педагогічної освіти, керівникам педагогічної, виробничої практик, студентам, які здобувають вищу освіту на бакалаврському рівні, вчителям закладів загальної освіти, які беруть участь в організації виробничої практики майбутніх учителів різного фаху.

Теоретичні і методичні засади організації практики у закладах вищої педагогічної освіти : аналітичні матеріали / М.П. Вовк, Ю.В. Грищенко, С.О. Соломаха, Н.О. Філіпчук. Київ: 2022. <https://lib.iitta.gov.ua/731924/>

Розвиток психологічної готовності педагогічного персоналу до професійної діяльності в умовах Нової української школи

Ігнатович О.М., Помиткін Е.О., Рибалка В.В., Становських Л.З., Павлик Н.В., Радзімовська О.В., Іванова О.В., Татаурова-Осика Г.П., Шевенко А.М., Засць І.В.

Авторами проаналізовано теоретичні засади й критерії психологічної готовності педагога до професійної діяльності, визначено чинники її розвитку, розроблено психодіагностичний інструментарій та програми особистісного зростання педагога, представлено результати емпіричного дослідження стану психологічної готовності й надано рекомендації щодо методів її розвитку.

Для психологів, аспірантів психолого-педагогічного профілю, викладачів закладів вищої освіти та педагогів-андрагогів.

Розвиток психологічної готовності педагогічного персоналу до професійної діяльності в умовах Нової української школи : аналітичні матеріали / Е.О. Помиткін, В.В. Рибалка, О.М. Ігнатович, Н.В. Павлик, О.В. Радзімовська, Г.П. Татаурова-Осика, О.В. Іванова, А.М. Шевенко, І.В. Засць ; за ред. Н.В. Павлик. Київ, 2022.

Інститут вищої освіти НАПН України

Аналіз провідного вітчизняного та зарубіжного досвіду з підвищення дослідницької спроможності університетів України в умовах війни та повоєнного відновлення у контексті імплементації концепції «Відкрита наука»

Луговий В., Драч І., Петроє О., Зінченко В., Мєлков Ю., Жиляєв І., Регейло І., Камишин В., Базелюк Н.

В аналітичних матеріалах (препринті) представлено результати другого етапу наукового дослідження за темою «Підвищення дослідницької

спроможності університетів України в умовах війни та повоєнного відновлення у контексті імплементації концепції «Відкрита наука».

Розділи препринту відображають результати аналізу та узагальнення зарубіжного та вітчизняного досвіду щодо: реалізації тенденцій і механізмів інтеграції освітньої і дослідницької діяльності університетів, політики і процедур імплементації концепції «Відкрита наука» в університетах; концепції «Відкрита наука» як механізму трансформації дослідницької діяльності університетів задля досягнення цілей стійкого розвитку; ціннісних вимірів демократизації їх наукової діяльності; регулювання дослідницької діяльності університетів у мирний час, в умовах війни (військового стану) та повоєнного відновлення; розвитку їх дослідницької інфраструктури; моделювання е-інфраструктури університетів для розвитку відкритої науки в Україні.

Аналітичні матеріали адресовані науково-педагогічним і науковим працівникам закладів вищої освіти, наукових установ, громадськості, а також органів державної влади, що опікуються науковою, науково-технічною діяльністю та вищою освітою в Україні.

Аналіз провідного вітчизняного та зарубіжного досвіду з підвищення дослідницької спроможності університетів України в умовах війни та повоєнного відновлення у контексті імплементації концепції «Відкрита наука» : препринт (аналітичні матеріали) / В. Луговий, І. Драч, О. Петроє, В. Зінченко, Ю. Мелков, І. Жилияєв, І. Регейло, В. Камишин, Н. Базелюк ; за ред. В. Лугового, О. Петроє. Київ: Інститут вищої освіти НАПН України, 2022. <https://bit.ly/3K0VE90>

Аналіз провідного вітчизняного та зарубіжного досвіду щодо забезпечення ефективності освітньої діяльності в університетах в контексті євроінтеграції та в умовах воєнного стану і післявоєнного відновлення України

Бородієнко О., Вітренко Ю., Ворона В., Дебич М., Паламарчук О., Слюсаренко О., Таланова Ж.

В аналітичних матеріалах (препринті) представлено результати другого етапу наукового дослідження за темою «Політика та механізми забезпечення ефективності освітньої діяльності в університетах України в контексті євроінтеграції та в умовах воєнного стану і післявоєнного відновлення країни».

Розділи препринту відображають результати аналізу та узагальнення зарубіжного і вітчизняного досвіду щодо; механізмів розвитку освітніх програм і реалізації освітнього процесу в контексті забезпечення ефективності освітньої діяльності університетів; нормативно-правового регулювання ефективності освітньої діяльності в умовах університетської автономії; політики та механізмів забезпечення ефективності освітньої діяльності в університетах у контексті інтернаціоналізації; публічно-громадського управління університетом в контексті забезпечення ефективності освітньої діяльності; цифровізації як умови її забезпечення; оцінювання якості викладання та навчання як складових освітньої діяльності; вимірювання якості освітньої діяльності університетів у

контексті забезпечення її ефективності; вимірювання економічної ефективності вироблення та надання послуг в межах освітньої діяльності університетів.

Аналітичні матеріали будуть корисними викладачам, дослідникам, керівникам закладів вищої освіти, наукових установ, здобувачам вищої освіти, представникам громадських організацій, органів державної влади, що опікуються вищою освітою в Україні, а також іншим зацікавленим особам.

Аналіз провідного вітчизняного та зарубіжного досвіду щодо забезпечення ефективності освітньої діяльності в університетах в контексті євроінтеграції та в умовах воєнного стану і післявоєнного відновлення України : препринт (аналітичні матеріали) / О. Бородієнко, Ю. Вітренко, В. Ворона, М. Дебич, О. Паламарчук, О. Слюсаренко, Ж. Таланова ; за ред. Ж. Таланової. Київ: Інститут вищої освіти НАПН України, 2022. <https://ihed.org.ua/publications/4290/>

Аналіз провідного вітчизняного та зарубіжного досвіду щодо реалізації соціальної відповідальності університетів під час конфліктів, воєнних дій та повоєнного відновлення

Балджи Є., Власова І., Калашнікова С., Ковтунець В., Литовченко О., Оржель О., Рябченко В., Трима К., Червона Л., Шофолова Н.

В аналітичних матеріалах (препринті) представлено результати другого етапу наукового дослідження за темою «Політика та механізми реалізації соціальної відповідальності університетів України в умовах війни та під час повоєнного відновлення країни».

У публікації висвітлено провідний вітчизняний та зарубіжний досвід формування політики та реалізації соціальної відповідальності університетів під час конфліктів, воєнних дій та повоєнного відновлення. Розділу препринту відображають результати аналізу та узагальнення зарубіжного та вітчизняного досвіду щодо: особливостей реалізації соціальної відповідальності університетів в умовах війни та повоєнного відновлення; соціально відповідальної взаємодії університетів і суспільства у вимірах сталого розвитку; реалізації соціальної відповідальності університету як інструменту розвитку місцевої громади у мирний час та в умовах війни; благополуччя студентів та академічного персоналу як складової соціальної відповідальності університету; взаємодії університетів і громадських організацій під час війни та повоєнного відновлення у контексті забезпечення соціальної відповідальності; фінансового забезпечення реалізації соціальної відповідальності університету в умовах війни та мирного часу; формування фінансової політики як інструменту забезпечення соціальної відповідальності університетів та особливостей її реалізації в умовах війни та післявоєнного відновлення; забезпечення якості в Національній системі кваліфікацій.

Аналітичні матеріали адресовані широкому колу представників університетської спільноти: науково-педагогічним працівникам та керівному складу закладів вищої освіти, науковцям і дослідникам вищої освіти, студентам, іншим особам, зацікавленим у модернізації вищої освіти України, посиленні

соціальної ролі університетів, залученні громадянського суспільства до реалізації структурних реформ, глибоких структурних трансформацій.

Аналіз провідного вітчизняного та зарубіжного досвіду щодо реалізації соціальної відповідальності університетів під час конфліктів, воєнних дій та повоєнного відновлення: препринт (аналітичні матеріали) / Є. Балджи, І. Власова, С. Калашнікова, В. Ковтунець, О. Литовченко, О. Оржель, В. Рябченко, К. Трима, Л. Червона, Н. Шофолова; за ред. С. Калашнікової, О. Оржель. Київ: Інститут вищої освіти НАПН України, 2022.

ЗБІРНИКИ НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Інститут соціальної та політичної психології НАПН України

Наукові студії із соціальної та політичної психології. Вип. 49 (52)

Ред. рада: Слюсаревський М.М. (голова), Кремень В.Г., Максименко С.Д., Титаренко Т.М.; **ред. колегія:** Вус В.І. (гол. ред.), Блинова О.Є., Левицька М. (Польща), Васкес-Ехеверрія А. (Уругвай), Горбанюк О. (Польща), Гулий Ю.І., Фраделос Е. (Греція), Дроздов О.Ю., Молчанова О. (Киргизстан), Дворник М.С.

У тематичному випуску збірника розглянуто перспективи та завдання повоєнного відновлення України в контексті її наукової, культурно-історичної, політичної інтеграції до простору єдиної Європи. Досліджується проблематика подолання колективних та індивідуальних травм, побудови соціально-психологічного супроводу постраждалих унаслідок травмування осіб з урахуванням європейського досвіду. Обговорюються можливості управління образами повоєнного майбутнього за допомогою інструментів партисипативного прогнозування, медіаосвіти і медіатворчості тощо. Розкриваються психологічні аспекти і закономірності розвитку таких суспільних практик, як дестигматизація, розвиток громадянської компетентності, конкуренція проблем на публічних аренах, ціннісні аспекти владно-підвладної взаємодії. Окрему увагу приділено проблемі вимірювання та профілактики схильності до відтворювання фашизму, авторитаризму, тоталітаризму в суспільстві.

Адресується вченим, які працюють у галузях політичної психології та суміжних наук, викладачам і студентам.

Наукові студії із соціальної та політичної психології: зб. статей / Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Київ, 2022. Вип. 49(52). [https://doi.org/10.33120/ssj.vi47\(50\)](https://doi.org/10.33120/ssj.vi47(50)). [https://doi.org/10.33120/sssppj.vi49\(52\)](https://doi.org/10.33120/sssppj.vi49(52))

Проблеми політичної психології. Вип. 12 (26)

Ред. рада: Слюсаревський М.М. (голова), Максименко С.Д., Найдьонова Л.А., Хазратова Н.В.; ред. колегія: Полунін О.В. (голов. ред.), Траверсе Т.М., Вус І.І., Васкес-Ехеверрія А. (Уругвай), Горбанюк О. (Польща), Гулій Ю.І., Фраделос Е. (Греція), Молчанова О. (Киргизстан), Батраченко І.Г., Васютинський В.О., Чорна Л.Г., Чуніхіна С.Л.

Крізь вимір ідентичності досліджуються такі аспекти соціально-політичної реальності, як екологічна свідомість, соціальна резилієнтність, успішність освітньої та безпекової політики. Обговорюються соціально-психологічні детермінанти формування тоталітаризму, проблеми особистісного вибору громадянина в умовах європейської інтеграції України, особливості атрибуції провини різним суб'єктам політичного процесу. Представлено методологічні та методичні засади трансформації медіаосвіти в напрямі застосування травмаінформованих практик і деміфологізації медіапростору. Актуалізовано низку проблем освітньої діяльності під час війни, зокрема створення безпечного освітнього середовища. Представлено технологію забезпечення підтримки освітньої реформи «КІТ-ПРО», методику використання символічних зображень як засобу альтернативної та додаткової комунікації у дітей з вираженими мовленнєвими порушеннями.

Адресується вченим, які працюють у галузях політичної психології та суміжних наук, викладачам і студентам.

Проблеми політичної психології : зб. наук. праць / Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Київ, 2022. Вип. 12(26). <https://doi.org/10.33120/popp-Vol25-Year2022>

Проблеми політичної психології. Вип. 11 (25)

Ред. рада: Слюсаревський М.М. (голова), Максименко С.Д., Найдьонова Л.А., Хазратова Н.В.; ред. колегія: Полунін О.В. (гол. ред.), Траверсе Т.М., Вус І.І., Васкес-Ехеверрія А. (Уругвай), Горбанюк О. (Польща), Гулій Ю.І., Фраделос Е. (Греція), Молчанова О. (Киргизстан), Батраченко І.Г., Васютинський В.О., Чорна Л.Г., Чуніхіна С.Л.

У тематичному випуску збірника розглянуто перспективи та завдання повоєнного відновлення України в контексті її наукової, культурно-історичної, політичної інтеграції до простору єдиної Європи. Досліджується проблематика подолання колективних та індивідуальних травм, побудови соціально-психологічного супроводу постраждалих унаслідок травмування осіб з урахуванням європейського досвіду. Обговорюються можливості управління образами повоєнного майбутнього за допомогою інструментів партисипативного прогнозування, медіаосвіти та медіатворчості тощо. Розкриваються психологічні аспекти і закономірності розвитку таких суспільних практик, як дестигматизація, розвиток громадянської компетентності, ціннісні аспекти владно-підвладної взаємодії. Окрему увагу приділено проблемі вимірювання та профілактики схильності до відтворення фашизму, авторитаризму, тоталітаризму в суспільстві.

Адресується вченим, які працюють у галузях політичної психології та суміжних наук, викладачам і студентам.

Проблеми політичної психології : зб. наук. праць / Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Київ, 2022. Вип. 11(25). <https://doi.org/10.33120/popp-Vol25-Year2022>

Міжгрупова взаємодія в умовах війни: ідентичності, картини світу, додання травми

За наук. ред. П.П. Горностая, Л.Г. Чорної

У збірнику представлено наукові матеріали доповідей та виступів учасників однойменного круглого столу, присвяченого широкому колу актуальних проблем взаємодії представників великих і малих соціальних груп під час війни. Розглянуто виклики та соціально-психологічні ресурси міжгрупової взаємодії. Російсько-українську війну визначено як війну ідентичностей великих соціальних груп і як форму екстремальної міжгрупової взаємодії. З огляду на непримиренність картин світу українців і росіян обґрунтовано ціннісно-сміслові виміри війни, беззаперечну моральну перевагу українців над рашистськими загарбниками. Розглянуто прикладні питання додання воєнної травматизації, вразливості до інформаційних атак, зцілення потерпілих від травм війни та підтримки психічного здоров'я різних соціальних груп.

Адресовано науковцям і практикам, студентам і аспірантам, викладачам психологічних дисциплін закладів вищої освіти, психологам закладів загальної середньої та вищої освіти, системи післядипломної педагогічної освіти та інших психологічних служб, членам професійних психологічних асоціацій і волонтерських організацій.

Міжгрупова взаємодія в умовах війни: ідентичності, картини світу, додання травми : матеріали круглого столу (Київ, 9 червня, 2022 р.) [Електронний ресурс] / за наук. ред. П.П. Горностая, Л.Г. Чорної ; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології, Асоціація політичних психологів України. Київ: Талком, 2022. 74 с. (укр., англ. мовами). https://ispp.org.ua/wp-content/uploads/2022/08/Intergroup_interaction_in_War_Time.pdf

Психологія російсько-української війни: внутрішній погляд

За наук. ред. М.М. Слюсаревського, Л.А. Найдьоновой, С.Л. Чуніхіної

У матеріалах Всеукраїнського круглого столу «Психологія російсько-української війни: внутрішній погляд» аналізуються психологічні феномени сучасної війни як складної багатоаспектної реальності, здійснюється спроба створити загальну картину її психологічного виміру. Аналізуються психологічні наслідки війни, що спостерігаються в різних громадах і підсистемах суспільства. Обговорюються перевірені практикою підходи й техніки психологічного супроводу і допомоги населенню, актуальні виклики й завдання професійної психологічної спільноти в цілому та її окремих складових, зокрема

психологічної служби системи освіти. Особлива увага приділяється питанням допомоги дітям та їхнім батькам, які евакуювалися або постраждали внаслідок бойових дій, сім'ям військовослужбовців та ветеранів бойових дій.

Адресовано науковцям і практикам, студентам та аспірантам, викладачам психологічних дисциплін закладів вищої освіти, психологам закладів загальної середньої та вищої освіти, системи післядипломної педагогічної освіти та інших психологічних служб, членам професійних психологічних асоціацій і волонтерських організацій.

Психологія російсько-української війни: внутрішній погляд [Електронний ресурс] : матеріали Всеукраїнського круглого столу (7 квітня 2022 року) / за наук. ред. М. Слюсаревського, С. Чуніхіної, Л. Найдьоновой; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології, Асоціація політичних психологів України. Київ: Талком, 2022. 52 с. [krStilWoor-верстка-1.pdf \(ispp.org.ua\)](http://krStilWoor-верстка-1.pdf); <https://lib.iitta.gov.ua/732075/>

Нове покоління українського політикуму в умовах війни та повоєнних суспільних трансформацій

За наук. ред. Ю.Ж. Шайгородського, С.Л. Чуніхіної

Видання підготовлено за підсумками проведення круглого столу «Нове покоління українського політикуму в умовах війни та повоєнних суспільних трансформацій», організованого Інститутом соціальної та політичної психології НАПН України спільно з Інститутом політичних та етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України. У збірнику висвітлено проблематику покоління українського політикуму, зроблено спробу поглянути в майбутнє, прогнозуючи появу нових політичних поколінь, що були б конгруентними запиту суспільства, а відтак більш ефективними. Відбулося обговорення питання поколінного конфлікту національних політичних еліт, реставрації олігархії в українській політиці в повоєнний час, причинно-наслідкових зв'язків масової свідомості і зміни політичних поколінь. Представлено результати опитування української молоді щодо чинних політичних процесів.

Для соціальних та політичних психологів, соціологів, політологів, здобувачів вищої освіти, докторантів, аспірантів, викладачів, соціальних працівників, діячів громадських організацій та всіх зацікавлених проблемами покоління українського політикуму.

Нове покоління українського політикуму в умовах війни та повоєнних суспільних трансформацій : матеріали круглого столу (Київ, 15 листопада, 2022 р.) [Електронний ресурс] / за наук. ред. Ю.Ж. Шайгородського, С.Л. Чуніхіної ; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Київ, 2022. 5 с. <https://bit.ly/40eSGnб>

Проблеми розвитку ідентичності особистості в освітньому просторі

За наук. ред. А.Б. Коваленко, І.В. Остапенко

У збірнику представлено наукові роботи учасників однойменного круглого столу, що висвітлюють актуальні проблеми розвитку ідентичності особистості в

освітньому просторі. Представлено теми доповідей за основними напрямками роботи круглого столу: проблеми становлення та розвитку різних видів ідентичності особистості; ідентичність в освітньому просторі: імплементація євроінтеграційних ідей; трансформація ідентичності в умовах інтенсифікації міграційних процесів; актуальні тенденції прояву регіональної ідентичності в умовах військових дій; розвиток ідентичності особистості: умови та агенти впливу.

Адресовано вченим, освітянам, управлінцям, усім, хто забезпечує функціонування і розвиток освіти, здійснює її психологічний науково-методичний супровід.

Проблеми розвитку ідентичності особистості в освітньому просторі : збірник матеріалів (20 жовтня 2022 р., Київський національний університет імені Тараса Шевченка, факультет психології, спільно з лабораторією психології політичної поведінки молоді Інституту соціальної та політичної психології НАПН України) [Електронний ресурс] / за наук. ред. А.Б. Коваленко, І.В. Остапенко. Київ: Міленіум, ВЦ «Просвіта», 2022. 78 с. <https://bit.ly/42DdjLa>

Комунікація і спілкування в ХХІ столітті

За наук. ред. Г.М. Бевз, І.В. Петренко, В.І. Юрченка

Видання підготовлено за підсумками проведення круглого столу «Комунікація і спілкування у ХХІ столітті». У збірнику представлено наукові роботи, присвячені питанням комунікації та спілкування в умовах соціальних трансформаційних процесів, зокрема реформи освіти в Україні. Розкрито особливості та перспективні напрямки розгортання комунікативних процесів в умовах реформованої школи.

Адресується науковцям, викладачам, студентам, психологам-практикам, працівникам соціальних служб, управлінцям, а також громадським організаціям та широкому колу зацікавлених цією проблематикою читачів.

*Комунікація і спілкування в ХХІ столітті : збірник наукових робіт учасників Всеукраїнського круглого столу «Комунікація і спілкування у ХХІ столітті» (22 лютого 2022 р., Інститут соціальної та політичної психології Національної академії педагогічних наук України, лабораторія психології спілкування) [Електронний ресурс] / за наук. ред. Г.М. Бевз, І.В. Петренко, В.І. Юрченка // Вісник педагогіки і психології. Вип. 29. Київ, 2022. 103 с. http://www.psyh.kiev.ua/Збірник_наук._праць._-_Випуск_29
https://www.psyh.kiev.ua/images/Збірник-КС_22.02._%28ІСПП_-_4%29.pdf*

Простір арттерапії: місце особистості в часи суспільних трансформацій

За наук. ред. О.Л. Вознесенської, О.М. Скнар

У збірнику представлено тези доповідей та концепції майстер-класів ХІХ Міжнародної міждисциплінарної науково-практичної конференції «Простір арттерапії: місце особистості в часи суспільних трансформацій» (м. Київ, 17-18 червня 2022 р.). Здійснено аналіз теорії та практики арттерапевтичної

допомоги особистості у вирішенні життєвих проблем, пошуку внутрішніх ресурсів особистісного зростання, досвіду застосування засобів арттерапії у воєнний час.

Упровадження матеріалів посібника сприятиме розвитку та застосуванню новітніх арттерапевтичних засобів зцілення і психологічної допомоги особистості, зокрема подолання психологічних наслідків травматизації.

Адресовано арттерапевтам, психологам, педагогам, психіатрам, мистецтвознавцям, усім, хто цікавиться вітчизняним і світовим досвідом арттерапії.

Простір арттерапії: місце особистості в часи суспільних трансформацій: матеріали XIX Міжнародної міждисциплінарної науково-практичної конференції (м. Київ, 17-18 червня 2022 р.) / за наук. ред. О.Л. Вознесенської, О.М. Скар. Київ, 2022. 203 с. <https://ispp.org.ua/wp-content/uploads/2022/06/arttherapy-zb-22.pdf>; <https://lib.iitta.gov.ua/731753/>

Надзвичайна подія: соціальні, психологічні, суспільні виміри Духневич В.М.

Видання підготовлено за підсумками проведення круглого столу «Надзвичайна подія: соціальні, психологічні, суспільні виміри». Розглянуто проблеми психологічної безпеки особи та спільноти в умовах війни, практики психологічної допомоги, вплив стресу на психосоціальне благополуччя громадян, особливості ідентифікації громадян у воєнний час. Захід дав змогу обмінятися досвідом психологічної роботи з різними верствами населення в ситуаціях, що супроводжуються значною зміною звичного способу життя, є фізично або психологічно небезпечними для громадян.

Упровадження матеріалів збірника сприятиме розвитку компетентності психологів та фахівців, які надають психологічну допомогу різним верствам населення.

Адресується фахівцям соціогуманітарних галузей, теоретикам і практикам, психологам закладів освіти та ДСНС.

Надзвичайна подія: соціальні, психологічні, суспільні виміри [Електронний ресурс]: матеріали круглого столу 27 червня 2022 р. / упоряд. В.М. Духневич. Київ, 2022. 48 с. <http://psylpr.at.ua/Materials/ks-materiali-2022.pdf>.

Історія в нас і ми в історії: психологія історичної пам'яті За наук. ред. О.В. Яремчук, В.М. Саєнко

Видання підготовлено за підсумками круглого столу «Історія в нас і ми в історії: психологія історичної пам'яті», присвяченого 95-й річниці від дня народження засновника історичної психології в Україні проф. І.Г. Білявського. Обговорено такі питання: цінності і смисли національного єднання, духовно-культурні надбання української політичної нації, історичні травми і зцілення як ресурс національного самоусвідомлення, позитивний образ майбутнього на основі історичної пам'яті, соціогуманітарні технології єднання суспільства в освіті і мистецтві, мультикультурність і патріотизм, війна і «Ми», психоісторичні

і культурно-цивілізаційні наслідки голодоморів в Україні. З'ясовано особливості формування аутгрупових та інгрупових настановлень у процесі міжгрупової взаємодії під час війни, в історичних та актуальних контекстах прояву групових очікувань.

Упровадження матеріалів збірника сприятиме актуалізації компаративних підходів для пошуку кращого розуміння різновекторних подій історичного минулого, подолання історичних травм як ресурсу консолідації суспільства в повоєнний період.

Історія в нас і ми в історії: психологія історичної пам'яті : матеріали Шостого круглого столу (з міжнародною участю). Спецпроект «Україна: Консолідація. Солідарність. Єдність» (19 жовтня 2022 р.) [Електронний ресурс] / за наук. ред. О.В. Яремчук, В.М. Саєнко ; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Київ, 2022. <https://ispp.org.ua/2022/10/03/anons-vi-kruglij-stil-istoriya-v-nas-i-mi-v-istoriii-psixologiya-istorichnoii-pamyati-19-10-2022/>

Кіберсоціалізація в умовах підвищеної невизначеності

За ред. Л.А. Найдьонові, Н.Л. Дятел, Ю.С. Чаплінської

Видання підготовлено за підсумками семінару, організованого Інститутом соціальної та політичної психології НАПН України у співпраці з Департаментом когнітивних наук та штучного інтелекту Тілбурзької школи гуманітарних і цифрових наук. У збірнику висвітлено проблеми міжнародної співпраці наукових установ у галузі кіберпсихології та кібертехнологій та оприлюднено результати наукових досліджень, обговорено теми медіа- і цифрової грамотності, а також медіапсихологічних викликів у часи російсько української війни.

Адресовано науковцям і практикам соціогуманітарної сфери, усім, хто цікавиться проблемами кіберпсихології і медіапсихології.

Кіберсоціалізація в умовах підвищеної невизначеності : матеріали VI науково-практичного семінару (2022, 26 серпня) / за ред. Л.А. Найдьонові, Н.Л. Дятел, Ю.С. Чаплінської. Тілбург : Тілбурзьке університетське вид-во. <http://mediaosvita.org.ua/book/the-vith-inter-institutional-seminar-cyber-socialization-in-the-conditions-of-increased-uncertainty/>

Cyber socialization in conditions of increased uncertainty: Materials of the VI scientific and practical seminar / In Ed. L.A. Naydonova, N.L. Diatel, Ju.S. Chaplinska. Tilburg : Tilburg University Press, 2022. 41 p. <http://mediaosvita.org.ua/book/the-vith-inter-institutional-seminar-cyber-socialization-in-the-conditions-of-increased-uncertainty/> (in English)

Виміри особистісних трансформацій: матеріали V Всеукраїнського науково-практичного семінару (м. Чернівці, 3 листопада 2022 р.)

За наук. ред. Т.М. Титаренко

У збірнику тез окреслено актуальні питання розвитку й функціонування особистості в умовах війни (мотивації волонтерської діяльності; впливу соцмереж на розвиток підлітків; практик психогігієни, стратегій та засобів

здорового способу життя; феномену життєтворення; трансформацій переживання страху смерті; взаємозв'язку відновлення і посттравматичного зростання особистості) та мирного часу (гендерної рівності та ролі жіночого лідерства в системі охорони здоров'я; ризиків толерантності в сучасних реаліях; організації електронного соціально-психологічного супроводу особистості в транзитивних умовах; гендерного аспекту особистісних прагнень; горизонтів планування в осіб з різним рівнем толерантності до невизначеності).

Упровадження збірника сприятиме: поширенню актуальних знань щодо функціонування особистості в умовах війни; удосконаленню інструментів психологічної допомоги та самопомоги в умовах динамічних соціальних, економічних, політичних змін; зростанню потенціалу теоретичної та практичної психології в супроводі проблем особистісних трансформацій.

Адресовано здобувачам вищої освіти, аспірантам, докторантам, викладачам і науковцям, психологам-практикам, соціальним працівникам, діячам громадських організацій та всім, кого цікавлять проблеми психології особистості.

Виміри особистісних трансформацій: матеріали V Всеукраїнського науково-практичного семінару (м. Чернівці, 3 листопада 2022 р.) / Т.М. Титаренко (голов. ред.) та ін. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича, 2022. 98 с. <https://lib.iitta.gov.ua/732876/>

ВИРОБНИЧО-ПРАКТИЧНА ПРОДУКЦІЯ

ПОСІБНИКИ

Інститут педагогіки НАПН України

Компетентнісний підхід до збагачення в учнів 3-4 класів словникового запасу з української мови в закладах загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншин

Шевчук Л.М.

У методичному посібнику розглянуто теоретичні засади словникової роботи у процесі навчання української мови учнів початкової школи закладів загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншин, специфіку вивчення мови в умовах білінгвізму, уміщено міркування щодо оптимального словникового запасу здобувачів освіти. Описано зміст методики збагачення словникового запасу з української мови учнів 3-4 класів на засадах компетентнісного підходу та особливості організації відповідної навчальної діяльності учнів.

Методичний посібник буде корисним учителям, укладачам програм, авторам підручників і навчальних посібників з української мови для учнів закладів загальної середньої освіти із навчанням мовами національних меншин.

Шевчук Л.М. Компетентнісний підхід до збагачення в учнів 3-4 класів словникового запасу з української мови в закладах загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншин : методичний посібник. [Електронне видання]. Київ: Педагогічна думка, 2022. 125 с. <https://bit.ly/3lAwCUP>

Компетентнісний підхід до формування в учнів 1-2 класів усного мовлення на уроках української мови в закладах загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншин

Караман С.О., Караман О.В., Ліпчевська І.Л.

У посібнику охарактеризовано сутність та ключові аспекти впровадження компетентнісного підходу до формування усного мовлення в учнів початкової школи в закладах загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншин. Розкрито специфіку дидактико-методичного супроводу формування умінь та навичок усного мовлення в учнів 1-2 класів. Наведено приклади практичної реалізації методів та прийомів формування усного мовлення в учнів на уроках державної мови.

Для вчителів, укладачів програм, авторів підручників і навчальних посібників з української мови для учнів закладів загальної середньої освіти із навчанням мовами національних меншин.

Караман С., Караман О., Ліпчевська І. Компетентнісний підхід до формування в учнів 1-2 класів усного мовлення на уроках української мови в закладах загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншин : методичний посібник для вчителів загальноосвітніх навчальних закладів з

навчання мовами національних меншин. [Електронне видання]. Київ: Педагогічна думка, 2022. 94 с. <https://bit.ly/40tE4jA>

Методика компетентнісно орієнтованого навчання іноземних мов учнів 5-6 класів гімназій

Редько В.Г., Полонська Т.К., Горошкін І.О., Пасічник О.С., Коваленко О.М., Яковчук М.В.

У посібнику розглянуто концептуальні засади методики компетентнісно орієнтованого навчання іноземних мов учнів 5-6 класів, визначено й обґрунтовано принципи добору й використання видів навчальної діяльності з метою формування ключових і предметних компетентностей. Розкрито особливості формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності в говорінні (монолог, діалог), аудіюванні, читанні, письмі; визначено рівні її сформованості та критерії оцінювання. Окреслено дидактичну сутність ситуаційного підходу як засобу компетентнісно орієнтованого навчання іншомовного спілкування та запропоновано систему навчальних дій, що сприяють його реалізації. У межах програмової тематики представлено зразки типових мовленнєвих ситуацій як засобів компетентнісно орієнтованого навчання англійської, німецької, іспанської мов учнів 5 і 6 класів гімназій.

Методичний посібник рекомендується вчителям іноземних мов, методистам, викладачам університетів і всім зацікавленим в удосконаленні відповідної освітньої галузі.

Методика компетентнісно орієнтованого навчання іноземних мов учнів 5-6 класів гімназій : методичний посібник. [Електронне видання] / В.Г. Редько, Т.К. Полонська, І.О. Горошкін, О.С. Пасічник, О.М. Коваленко, М.В. Яковчук ; за наук ред. Валерія Редька ; відп. за вип. Тамара Полонська. Київ: Педагогічна думка, 2022. 312 с. <https://bit.ly/3LlfbMQ>

Методичні засади реалізації змісту технологічної освіти в 5-6 класах Туташинський В.І., Тарара А.М., Мачача Т.С., Вдовченко В.В.

Методичний посібник є складовою науково-методичного забезпечення нового навчального предмета «Технології» у гімназіях.

У ньому розкрито принципи, форми, методи, засоби і педагогічні технології реалізації змісту нового навчального предмета «Технології» у гімназії з урахуванням умов військового стану та інших викликів, що постали перед Україною.

Методичний посібник призначений для методистів, учителів технологій та студентів педагогічних університетів.

Методичні засади реалізації змісту технологічної освіти в 5-6 класах : методичний посібник. [Електронне видання] / В.І. Туташинський, А.М. Тарара, Т.С. Мачача, В.В. Вдовченко; за наук. ред. В.І. Туташинського. Київ: Педагогічна думка, 2022. 144 с. <https://bit.ly/3TDiMxs>

Методичні засади підготовки вчителя до реалізації компетентнісно орієнтованого навчання

Доротюк В.І., Левченко Ф.Г., Рогоза В.В., Доротюк О.Г., Піддячий М.І., Чудакова В.П., Коваленко О.М.

Практичний посібник містить методичні засади підготовки вчителя до реалізації компетентнісно орієнтованого навчання, знайомить з теоретичними і психолого-педагогічними аспектами підготовки вчителя до реалізації компетентнісно орієнтованого навчання у закладах загальної середньої освіти. У посібнику наведено педагогічні умови, що є ефективними у процесі підготовки вчителя до реалізації компетентнісно орієнтованого навчання. Обґрунтовано найбільш ефективні форми, методи і засоби підготовки вчителя до формування ключових компетентностей учнів. Розроблено й запропоновано методичні рекомендації з підготовки вчителя до реалізації компетентнісно орієнтованого навчання.

Практичний посібник призначений для вчителів закладів загальної середньої освіти, слухачів інститутів післядипломної педагогічної освіти, студентів закладів вищої педагогічної освіти.

Методичні засади підготовки вчителя до реалізації компетентнісно орієнтованого навчання: практичний посібник. [Електронне видання] / В.І. Доротюк, Ф.Г. Левченко, В.В. Рогоза, О.Г. Доротюк, М.І. Піддячий, В.П. Чудакова, О.М. Коваленко. Київ: Педагогічна думка, 2022. 135 с. <https://bit.ly/3Zk2TgY/>

Науково-методичне забезпечення проектування освітнього середовища гімназії

Трубачева С.Е., Гораш К.В., Мезенцева О.І., Климчук І.О., Черноус О.В.

У практичному посібнику висвітлено особливості проектування компетентнісно зорієнтованого та інноваційного освітнього середовища гімназії, представлено технологію та проаналізовано його специфіку в умовах дистанційного та змішаного навчання. Висвітлено можливості шкільного підручника в навчально-методичному забезпеченні освітнього середовища.

Практичний посібник адресується керівникам органів управління освітою різних рівнів, директорам і заступникам директорів шкіл, учителям, методистам, студентам освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр», викладачам, дослідникам системи загальної середньої освіти.

Науково-методичне забезпечення проектування освітнього середовища гімназії: практичний посібник. [Електронне видання] / С.Е. Трубачева, К.В. Гораш, О.В. Черноус, О.І. Мезенцева, І.О. Климчук. Київ: Педагогічна думка, 2022. 148 с. <https://bit.ly/3TGrPOn>

Проектування освітнього середовища гімназії: теорія і практика

**Трубачева С.Е., Цимбалару А.Д., Пузіков Д.О. Гораш К.В.,
Мезенцева О.І., Климчук І.О.**

У практичному посібнику представлено організаційно-педагогічні засади проектування освітнього середовища гімназії. Проаналізовано трансформаційні процеси в структурі освітнього середовища гімназії, надано рекомендації з формування гімназією своєї освітньої програми, представлено особливості проектування середовища освітнього закладу з досвіду Вальдорфської педагогіки.

Практичний посібник адресується керівникам органів управління освітою різних рівнів, директорам і заступникам директорів шкіл, учителям, методистам, студентам освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр», викладачам, дослідникам системи загальної середньої освіти.

Проектування освітнього середовища гімназії: теорія і практика : практичний посібник. [Електронне видання] / С.Е. Трубачева, А.Д. Цимбалару, Д.О. Пузіков, К.В. Гораш, О.І. Мезенцева, І.О. Климчук. Київ: Педагогічна думка, 2022. 143 с. <https://undip.org.ua/library/proektuvannya-osvitnoho-seredovyshcha-himnaziyi-teoriya-i-praktyka/>

Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України

Психологічні основи розвитку резильєнтності особистості в період пандемії COVID-19

Чиханцова О.А., Гуцол К.В.

У практичному посібнику представлено напрацювання, спрямовані на виявлення особливостей розвитку резильєнтності особистості в період пандемії COVID-19. Значну увагу приділено практичним аспектам розвитку резильєнтності особистості.

Впровадження практичного посібника сприятиме зростанню фахових компетентностей фахівців, які займаються розробленням психологічних засобів подолання особистістю негативних наслідків пандемії COVID-19. Запропоновані авторські тренінги стануть у нагоді фахівцям у розробленні власних методик розвитку резильєнтності особистості.

Посібник адресовано викладачам психологічних дисциплін закладів вищої освіти, науковцям, аспірантам і студентам, психологам різних психологічних служб та організацій.

Чиханцова О., Гуцол К. Психологічні основи розвитку резильєнтності особистості в період пандемії COVID-19 : практичний посібник / Національна академія педагогічних наук України, Інститут психології імені Г.С. Костюка. Київ, 2022. 128 с. <https://lib.iitta.gov.ua/732913/>

**Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих
імені Івана Зязюна НАПН України**

**Психолого-методичний супровід професійної діяльності педагога
Нової української школи**

Помиткін Е.О., Становських З.Л.

У посібнику висвітлюються актуальні проблеми професійної діяльності педагога Нової української школи та психологічні аспекти процесу його самореалізації. Наводяться дефіцитарні та буттєві мотиви самореалізації особистості вчителя. Оприлюднюються результати дослідження структури професійної самореалізації вчителя Нової української школи у взаємодії ціннісно-смыслового, творчого, інтелектуального, емоційно-почуттєвого та ресурсного компонентів.

Актуальність посібника посилена розглядом особливостей професійної самореалізації вчителя в умовах війни в Україні. Виокремлюються фактори, які створюють перешкоди на шляху професійної самореалізації вчителів НУШ у період війни, наводяться принципові положення побудови психолого-методичного супроводу професійної діяльності педагогів.

Матеріали посібника будуть корисними для психологів, педагогів, наукових працівників, керівників освіти.

Помиткін Е.О., Становських З.Л. Психолого-методичний супровід професійної діяльності педагога Нової української школи : практичний посібник (8,0 друк.арк.).

**Психологічні засоби професійного розвитку педагога Нової
української школи**

Павлик Н.В., Іванова О.В.

У посібнику висвітлено сутності психологічної готовності педагога до професійної діяльності в умовах Нової української школи; визначено її структуру та критерії сформованості, а також презентовано інноваційні психодіагностичні методики. Представлено: структуру психологічного здоров'я, інноваційний діагностичний та розвивальний інструментарій: психодіагностичний опитувальник «Психологічне здоров'я особистості» та програма: «Гармонізація психологічного здоров'я педагога». Розкрито особливості розвитку комунікативного компоненту психологічної готовності вчителя до педагогічної діяльності в умовах НУШ.

Упровадження викладених у посібнику психодіагностичних і розвивальних технологій в практику діяльності психологічних служб в системі освіти України забезпечить психолого-педагогічних працівників практичними засобами зміцнення психологічного здоров'я, розвитку комунікативних здібностей та особистісного зростання, що сприятиме розв'язанню спектру психологічних проблем сучасної освіти.

Посібник призначений для практичних шкільних психологів, аспірантів і викладачів психологічних дисциплін.

Павлик Н.В., Іванова О.В. Психологічні засоби професійного розвитку педагога Нової української школи : метод. посіб. / за ред. Н.В. Павлик. Київ, 2022. (8,0 друк. арк.). https://lib.iitta.gov.ua/723050/1/Посібник_Павлик_Іванова%20ПДФ.PDF

Інститут проблем виховання НАПН України

Формуємо готовність старшокласників до відповідального батьківства

Шахрай В.М., Канішевська Л.В., Малиношевський Р.В., Гончар Л.В.

Методичний посібник має на меті допомогти педагогам в організації факультативного курсу з орієнтовною назвою «Підготовка старшокласників до відповідального батьківства («Я – майбутній батько (майбутня матір)»). У методичному посібнику подано програму факультативного курсу, матеріали для проведення занять із старшокласниками, запропоновано тестові завдання для перевірки засвоєння учнями змісту курсу, термінологічний словник, рекомендовану літературу.

Очікуваний соціальний ефект упровадження полягає в підвищенні рівня сформованості готовності старшокласників до відповідального батьківства; удосконаленні змісту і методів формування готовності старшокласників до відповідального батьківства у закладі освіти; зростанні компетентності педагогів в організації виховного процесу.

Для педагогів закладів загальної середньої освіти та закладів освіти інтернатного типу, працівників соціально-виховної сфери, батьків.

Формуємо готовність старшокласників до відповідального батьківства: методичний посібник / В.М. Шахрай, Л.В. Гончар, Л.В. Канішевська, Р.В. Малиношевський ; за ред. В.М. Шахрай. Кропивницький: ІмексЛТД, 2022. 136 с.

Інститут соціальної та політичної психології НАПН України

Як допомогти особистості в період переходу від війни до миру: соціально-психологічний супровід

За наук. ред. Т.М. Титаренко, М.С. Дворник

У посібнику представлено результати наукового дослідження соціально-психологічного супроводу постраждалих унаслідок травматизації від воєнних дій і пандемії COVID-19. Розроблено загальну концепцію соціально-психологічного супроводу в період переходу від війни до миру, запропоновано комплексну модель його оптимізації з урахуванням особливостей посттравматичного життєтворення. Визначено особливості й умови ефективності дистанційного підтримання психологічного благополуччя населення, запропоновано модулі психологічної підтримки в електронних спільнотах. Узагальнено досвід соціально-психологічного супроводу ветеранів, волонтерів і членів їхніх сімей та запропоновано способи відновлення емоційної

стійкості і комунікативної взаємодії особистості. Для сприяння реконструкції життєвого простору особистості, що пережила втрату, презентовано систему практик соціально-психологічного супроводу.

Представлені матеріали посібника сприятимуть поглибленню уявлень про можливості соціально-психологічного супроводу як ефективного опосередкування взаємодії постраждалих осіб із суспільством, забезпечення більш ефективної підготовки та інтеграції зусиль психологів-практиків, соціальних працівників, інших фахівців

Адресовано практичним, клінічним, військовим психологам, реабілітологам, соціальним і медичним працівникам, студентам і викладачам психологічних спеціальностей.

Як допомогти особистості в період переходу від війни до миру: соціально-психологічний супровід : практичний посібник / за наук. ред. Т.М. Титаренко, М.С. Дворник ; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Київ, 2021. 153 с. <https://lib.iitta.gov.ua/732877/>

Підтримка стигматизовуваних меншин: соціально-психологічні технології

За наук. ред. Л.М. Коробки

У практичному посібнику представлено комплекс соціально-психологічних технологій підтримки стигматизовуваних меншин залежно від цільових груп (представники стигматизовуваних меншин, соціального оточення та професійних спільнот): технологію активізації психологічних ресурсів представників стигматизовуваних меншин; технологію протидії стигматизації в соціальному оточенні; технологію підвищення психологічної компетентності професійних спільнот (психологів, соціальних педагогів, учителів, фахівців громадських організацій) з підтримки стигматизовуваних меншин.

Застосування запропонованих технологій сприятиме усвідомленню представниками різних соціальних груп проблеми стигматизації та її наслідків; підвищенню ресурсності представників стигматизовуваних груп, меншин у протистоянні булінгу, стигматизації та дискримінації; виявленню упереджень щодо тих чи інших груп, меншин, посиленню рефлексивності та здатності піддавати сумніву власні стереотипи й упередження, критично осмислювати та долати їх.

Адресовано психологам, соціальним педагогам, учителям, викладачам закладів вищої освіти, громадським активістам та іншим фахівцям, що опікуються проблемами протидії стигматизації і дискримінації осіб, груп, меншин у різних суспільних та освітніх середовищах.

Підтримка стигматизовуваних меншин: соціально-психологічні технології : практичний посібник / Л.М. Коробка, В.О. Васютинський, В.Ю. Вінков та ін. ; за наук. ред. Л.М. Коробки ; НАПН України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2022. 178 с. [KorobkaPosib2022maket \(ispp.org.ua\)](https://lib.iitta.gov.ua/732877/)

Психологічні ресурси взаємодії школи, сім'ї, громади

**Бевз Г.М., Каніболоцька М.С., Кравчук С.Л., Мельник А.Ю.,
Петренко І.В., Чуніхіна С.Л.**

У практичному посібнику наведено опис психологічних ресурсів взаємодії школи, сім'ї, громади в процесі реалізації освітніх реформ. Представлено психологічні концепції почуття причетності та відкритості суджень, які створюють необхідні передумови формування довіри до освітніх інновацій. Показано роль рефлексивних та діалогових практик у професійній діяльності педагогів і в системі післядипломної педагогічної освіти. Окреслено спільні та відмінні уявлення стейкхолдерів освіти щодо Нової української школи, розкрито відмінності їхніх рольових позицій. Проаналізовано іноземний досвід упровадження освітніх реформ.

Упровадження висвітлених у практичному посібнику напрацювань сприятиме налагодженню прозорих соціальних комунікацій між органами державної влади, учасниками освітнього процесу, педагогічною спільнотою і громадськістю, підвищенню рівня соціально-психологічної грамотності творців реформ та освітян, конструктивній взаємодії в просторі освіти, зниженню рівня соціальної напруженості та конфліктності, підвищенню ефективності впровадження концепції «Нова українська школа».

Адресовано менеджерам освіти, психологам, учителям, соціальним педагогам, батькам, представникам органів місцевого самоврядування та громадських організацій, державним службовцям, викладачам системи післядипломної педагогічної освіти та широкому колу зацікавлених цією проблематикою читачів.

Психологічні ресурси взаємодії школи, сім'ї, громади: практичний посібник / Г.М. Бевз, М.С. Каніболоцька, С.Л. Кравчук, А.Ю. Мельник, І.В. Петренко, С.Л. Чуніхіна; за наук. ред. Г.М. Бевз, М.С. Каніболоцької; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2022. 106 с. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733573>

Соціально-психологічні ресурси розвитку громадянської компетентності майбутніх педагогів

За наук. ред. С.І. Позняк

У практичному посібнику «Соціально-психологічні ресурси розвитку громадянської компетентності майбутніх педагогів», підготовленому за результатами дослідження соціально-психологічних чинників розвитку громадянської компетентності студентської молоді, представлено емпіричне обґрунтування соціально-психологічної зумовленості практик компетентної громадянської участі студентської молоді. Визначено чинники та показники розвитку громадянської компетентності молоді в сімейній взаємодії, взаємодії з медіа, освітньому та інтернет-середовищі. Виявлено ресурси і запропоновано технології та практичні інструменти – діагностичні і розвивальні методики, спрямовані на залучення до взаємодії в різних соціальних середовищах та розвиток громадянських компетентностей майбутніх педагогів.

Упровадження посібника сприятиме розвитку громадянської компетентності молодих педагогів, формуванню навичок громадянської участі молоді.

Адресовано викладачам закладів вищої освіти, студентам, науковцям-психологам, фахівцям у галузі освіти – учителям, практичним психологам, представникам громадських організацій просвітницького спрямування.

Соціально-психологічні ресурси розвитку громадянської компетентності майбутніх педагогів: практичний посібник / С.І. Позняк та ін.; за ред. С.І. Позняк; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2022. 174 с. <https://bit.ly/3njyMso>

Інститут цифровізації освіти НАПН України

Розвиток інформаційно-цифрового навчального середовища закладу загальної середньої освіти

Овчарук О.В., Гриценчук О.О., Іванюк І.В., Карташова Л.А., Кравчина О.Є., Лещенко М.П., Малицька І.Д.

У методичному посібнику розкрито концептуальні підходи та рекомендації щодо створення і використання інформаційно-цифрового середовища закладів загальної середньої освіти. Подано аналіз сучасних теоретико-методологічних підходів до побудови та розвитку інформаційно-цифрового середовища закладів загальної середньої освіти в Україні та зарубіжжі. Охарактеризовано складники інформаційно-цифрового навчального середовища закладів загальної середньої освіти в умовах реформування освіти. Виокремлено організаційно-педагогічні умови та модель інформаційно-цифрового навчального середовища закладів загальної середньої освіти.

Посібник може бути використаний науковцями, педагогами, вчителями-практиками, а також викладачами системи післядипломної педагогічної освіти та закладів вищої освіти педагогічного профілю.

Розвиток інформаційно-цифрового навчального середовища закладу загальної середньої освіти: методичний посібник / О.В. Овчарук, О.О. Гриценчук, І.В. Іванюк, Л.А. Карташова, О.Є. Кравчина, М.П. Лещенко, І.Д. Малицька. Київ: ІЦО НАПН України. 2021.

Інститут професійної освіти НАПН України

Молодіжне підприємництво в умовах воєнного стану

Базиль Л.О., Байдулін В.Б., Гриценко І.А., Єршова Л.М., Орлов В.Ф., Савченко М.О., Теловата М.Т., Тітова О.А.

У практичному poradniky на основі аналізу результатів анкетування керівників і педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти узагальнено досвід діяльності освітніх установ щодо розвитку кар'єрної та підприємницької компетентностей майбутніх фахівців. Надано

інформацію про нормативно-правове забезпечення консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти під час воєнного стану. Висвітлено шляхи вдосконалення підготовки педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти до організації консультування учнів з молодіжного підприємництва. Показано, як ефективно організувати навчальну та позанавчальну діяльність учнів для їх підготовки до відкриття і ведення власної справи.

Призначений для керівників, педагогічних працівників, організаторів і працівників центрів кар'єри, бізнес-центрів та інших структурних підрозділів закладів професійної (професійно-технічної) освіти, які опікуються розвитком кар'єрної і підприємницької компетентностей майбутніх фахівців, їх підготовкою до відкриття і ведення власної справи.

Молодіжне підприємництво в умовах воєнного стану: практичний порадник / Л.О. Базиль, В.Б. Байдулін, І.А. Гриценко, Л.М. Єршова, В.Ф. Орлов, М.О. Савченко, М.Т. Теловата ; за ред. О.А. Тімової. Київ: ІПО НАПН України, 2022.

Оцінювання якості підготовки фахівців у закладах фахової передвищої освіти аграрної, будівельної та машинобудівної галузей

Лузан П.Г., Мося І.А., Пащенко Т.М., Ваніна Н.М., Лапа О.В., Ямковий О.Ю., Каленський А.А., Остапенко А.В.

У практичному посібнику представлено науково-методичні засади й методику оцінювання якості підготовки фахівців у закладах фахової передвищої освіти. Наведено приклади застосування інноваційних методів оцінювання якості підготовки здобувачів освіти у коледжах.

Призначено для педагогічних працівників закладів професійної та фахової передвищої освіти, науковців, розробників державної політики в галузі освіти, спеціалістів системи післядипломної педагогічної освіти, управлінців, роботодавців, студентів.

Оцінювання якості підготовки фахівців у закладах фахової передвищої освіти аграрної, будівельної та машинобудівної галузей : практичний посібник / П.Г. Лузан, І.А. Мося, Т.М. Пащенко, Н.М. Ваніна, О.В. Лапа, О.Ю. Ямковий, А.А. Каленський, А.В. Остапенко. Київ: ІПО НАПН України, 2022. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733687>

Розроблення й застосування екоорієнтованих педагогічних технологій для професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників будівельної, аграрної галузей та сфери ресторанного господарства

Гайдук О.В., Герлянд Т.М., Каленський А.А., Пятничук Т.В.

У методичному посібнику висвітлено концептуальні аспекти екоорієнтованих педагогічних технологій для професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників, їх принципи та особливості, обґрунтовано проектування їх змісту, педагогічні умови організації, форми і методи реалізації у закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Наведено алгоритм

організаційно-педагогічного забезпечення методик розроблення й застосування екоорієнтованих педагогічних технологій для професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників будівельної, аграрної галузей та сфери ресторанного господарства.

Методичний посібник адресовано керівникам і педагогам професійної освіти, аспірантам і докторантам, методистам науково (навчально)-методичних центрів (кабінетів) професійно-технічної освіти.

Розроблення й застосування екоорієнтованих педагогічних технологій для професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників будівельної, аграрної галузей та сфери ресторанного господарства : методичний посібник / О.В. Гайдук, Т.М. Герлянд, А.А. Каленський, Т.В. Пятничук. Київ: ІПО НАПН України, 2022. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733669>

Інститут обдарованої дитини НАПН України

Теорія та практика наукової освіти Малої академії наук України

Ковальова О.А., Миленіна М.М., Дубініна О.В., Бурлаєнко Т.І., Ісаченко О.М., Казакова О.І., Шеменьова Ю.В.

У методичному посібнику розкрито зміст, методи і форми новітніх навчальних методик, створених науковцями Інституту обдарованої дитини НАПН України на основі інноваційних практик наукової освіти МАН України, представлено теоретичні засади, структуру, процедуру проведення та аналізу результатів двох нових діагностичних методик оцінювання ефективності інноваційних практик.

Для педагогічних працівників системи Малої академії наук України, педагогів закладів освіти наукового спрямування, які займаються науковою та STEM освітою.

Теорія та практика наукової освіти Малої академії наук України : методичний посібник / О.А. Ковальова, М.М. Миленіна, О.В. Дубініна, Т.І. Бурлаєнко, О.М. Ісаченко, О.І. Казакова, Ю.В. Шеменьова; за заг. ред. О.А. Ковальової. Київ: Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2022. <https://lib.iitta.gov.ua/733600/>

Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи

Науково-методичні основи психологічного супроводу діяльності вчителя в умовах реформування освіти (діагностика і корекція)

Панок В.Г., Марухина І.В., Рибалка В.В., Горленко В.М., Романовська Д.Д., Предко В.В., Шандрук С.К., Саврасов М.В., Сосновенко Н.В.

У посібнику вміщено методики і технології надання психологічної і соціально-педагогічної допомоги педагогічним працівникам закладів освіти у виконанні їхньої професійної діяльності в умовах війни. Зокрема, приділено увагу проблемам діагностики, профілактики і терапії емоційного (професійного)

вигорання педагогів, підвищенню рівня їхньої психологічної культури, формуванню навичок безконфліктного спілкування і мирного розв'язання конфліктів, життєстійкості/стресостійкості та ін.

Посібник розроблено на основі методології проектно-технологічного підходу та містить конкретні результати досліджень авторів сучасного стану вчительства.

Практичний посібник призначено для працівників психологічної служби – практичних психологів і соціальних педагогів, методистів, викладачів інститутів післядипломної педагогічної освіти, студентів, науковців.

Науково-методичні основи психологічного супроводу діяльності вчителя в умовах реформування освіти (діагностика і корекція) : практичний посібник. / колектив авт. : В.Г. Панок, І.В. Марухина, В.В. Рибалка, В.М. Горленко, Д.Д. Романовська, В.В. Предко, С.К. Шандрук, М.В. Саврасов, Н.В. Сосновенко ; за наук. ред. В.Г. Панка. Київ: УНМЦ практичної психології і соціальної роботи НАПН України, 2022. 192 с. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733538>

Організаційно-функціональні моделі інклюзивно-ресурсних центрів в умовах децентралізації (з досвіду роботи)

Жук Т.В., Ілляшенко Т.Д., Каменщук Т.Д., Обухівська А.Г., Якимчук Г.В.

У посібнику висвітлено актуальні питання діяльності інклюзивно-ресурсних центрів (ІРЦ) у процесі впровадження інклюзивної освіти дітей з особливими освітніми потребами (ООП) в Україні. На основі вивчення досвіду роботи ІРЦ у різних регіонах України розглянуто оволодіння ними технологією визначення категорій освітніх труднощів дітей з ООП та рівнів їх підтримки в освітньому процесі. Значну увагу в посібнику приділено психолого-педагогічним технологіям, які можуть використовуватися ІРЦ у наданні послуг дітям з ООП та їхнім батькам. Зокрема, висвітлено актуальну сьогодні технологію дистанційної психолого-педагогічної допомоги дітям з мовленнєвими порушеннями, а також модель координованої системи корекційно-розвиткової допомоги дітям з порушеннями інтелектуального розвитку помірного ступеня.

Висвітлені у посібнику питання можуть становити інтерес насамперед для фахівців ІРЦ, методистів, практичних психологів і педагогів, які працюють в системі інклюзивної освіти, студентів відповідної спеціалізації, батьків.

Організаційно-функціональні моделі інклюзивно-ресурсних центрів в умовах децентралізації (з досвіду роботи) / колектив авт.: Т.В. Жук, Т.Д. Ілляшенко, Т.Д. Каменщук, А.Г. Обухівська, Г.В. Якимчук ; за ред. А.Г. Обухівської, Т.Д. Ілляшенко. Київ: Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи, 2022. 102 с. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/732630>

**Державна науково-педагогічна бібліотека України
імені В.О. Сухомлинського**

Інформаційні ресурси бібліотек закладів освіти

**Григоревська О.В., Матвійчук О.Є., Вараксіна Н.В., Бойко С.Т.,
Кропочева Н.М.**

У посібнику висвітлено технологію роботи сучасних бібліотек закладів вищої освіти щодо створення ресурсів та надання доступу до них, розглянуто прикладні програмні продукти, упровадження яких в освітянських бібліотеках України забезпечить автоматизацію бібліотечних процесів. Надано практичні рекомендації щодо застосування АБІС у створенні фактографічної бази даних «Знаменні та пам'ятні дати у сфері освіти».

Використання практичного посібника у бібліотечній роботі сприятиме оптимізації організації діяльності бібліотек закладів освіти з формування інформаційних ресурсів.

Практичний посібник адресовано бібліотечним фахівцям мережі освітянських бібліотек, усім тим, хто цікавиться інформаційними ресурсами.

Інформаційні ресурси бібліотек закладів освіти: формування та використання: практ. посіб. / НАПН України, ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського; О.В. Григоревська, О.Є. Матвійчук, Н.В. Вараксіна, Н.М. Кропочева, С.Т. Бойко; наук. ред.: Л.О. Пономаренко. Вінниця: Нілан-ЛТД, 2022. 181 с. (Серія «На допомогу професійній самоосвіті працівників освітянських бібліотек»; вип. 28). https://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2022/12/Informatsiyni_resursy_bibliotek-2022.pdf

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Інститут педагогіки НАПН України

Методичні орієнтири запровадження інтегрованих навчальних курсів за вибором з географії та економіки в освітній процес гімназії та ліцею

Назаренко Т.Г., Полтавченко Д.В.

У методичних рекомендаціях обґрунтовано педагогічну роботу щодо організації та запровадження курсів за вибором з географії та економіки в закладах загальної середньої освіти. Подано методичні орієнтири для вчителів закладів загальної середньої освіти щодо запровадження навчальних програм для курсів за вибором для посилення географічної та економічної складової в базових курсах з географії та економіки.

Методичні рекомендації будуть корисними для розробників навчальної літератури, які створюватимуть навчально-методичне забезпечення викладання цих курсів за вибором у закладах загальної середньої освіти та для здобувачів і викладачів закладів вищої педагогічної освіти, суб'єктів підвищення кваліфікації вчителів.

Назаренко Т.Г., Полтавченко Д.В. Методичні орієнтири запровадження інтегрованих навчальних курсів за вибором з географії та економіки в освітній процес гімназії та ліцею : методичні рекомендації. Київ, 2022. 24 с. <https://lib.iitta.gov.ua/732010/>

Методичні рекомендації з вивчення курсів за вибором з біології. 10-11 класи

Коршевніук Т.В., Козленко О.В., Рибалко Л.М.

Методичні рекомендації стосуються чотирьох курсів за вибором з біології для профільної школи, розроблених за програмами, схваленими для використання у загальноосвітніх навчальних закладах комісією з біології Науково-методичної ради з питань освіти МОН України. Визначено методичні орієнтири та дидактичний інструментарій формування компетентностей учнів, підтримання їх мотивації, розвиток навичок самоосвіти, створення умов для реалізації індивідуального маршруту учнів профільної школи.

Для вчителів профільної школи, які навчатимуть учнів запропонованих курсів за вибором.

Коршевніук Т., Козленко О., Рибалко Л. Методичні рекомендації з вивчення курсів за вибором з біології. 10-11 класи : методичні рекомендації. [Електронне видання]. Київ: Педагогічна думка, 2022. 108 с. <https://bit.ly/40wOQW9/>

Методичні рекомендації з вивчення курсів за вибором з хімії. 10-11 класи

Величко Л.П., Вороненко Т.І., Нетрибійчук О.С.

Методичні рекомендації стосуються чотирьох курсів за вибором для профільної школи, розроблених за програмами, схваленими для використання у загальноосвітніх навчальних закладах комісією з хімії Науково-методичної ради з питань освіти МОН України.

Для вчителів, які навчатимуть учнів за програмою узагальнювального курсу за вибором «Органічні речовини. 11 клас», визначено такі основні методичні орієнтири: посилення уваги до первинних узагальнень під час вивчення основного курсу хімії; складання узагальнювальних таблиць і схем; виконання учнями тренувальних вправ і завдань для попередньої підготовки до узагальнення; організація самостійної роботи учнів; підтримання їхньої мотивації; використання ІКТ.

Міжпредметний зміст курсу за вибором «Біоорганічна хімія. 11 клас» визначає характер методичних рекомендацій, спрямованих на формування цілісного уявлення учнів про взаємозв'язок складу, структури, властивостей і функцій в організмі речовин, що беруть участь у процесах метаболізму людини.

Методичні рекомендації до курсу за вибором «Розв'язування задач з хімії. 10-11 класи» спрямовують учителя на формування в учнів предметної та ключових компетентностей, систематизацію знань, розвиток навичок самостійної роботи учнів і здатності знаходити власний спосіб розв'язування

задач. Матеріал охоплює всі типи задач, що вивчаються за основною програмою з хімії, а також комбіновані задачі.

У методичних рекомендаціях до курсу за вибором «Сучасні технології та матеріали. 11 клас» з кожної теми наведено матеріал, який можна використати під час вивчення курсу, зокрема, про застосування сучасних матеріалів у різних галузях, перспективні розробки українських учених.

Для вчителів профільної школи, які навчатимуть учнів курсів за вибором.

Величко Л., Вороненко Т., Нетрибійчук О. Методичні рекомендації з вивчення курсів за вибором з хімії. 10-11 класи : методичні рекомендації. [Електронне видання]. Київ: Педагогічна думка, 2022. 56 с. <https://bit.ly/3JFFEbg>

Особливості навчання математики в умовах воєнного стану

Бурда М.І., Васильєва Д.В.

У методичних рекомендаціях розглядаються форми, методи і засоби навчання математики в умовах війни. Враховуючи особливі освітні умови (місце перебування учасників освітнього процесу, їх емоційний стан, рівень безпеки освітнього середовища, рівень психологічної підтримки учнів та ін.), наведено поради щодо організації дистанційного та змішаного навчання математики: вироблення алгоритму дій у разі повітряної тривоги; використання асинхронної і синхронної складової уроку; врахування особливостей навчальної діяльності учнів; укрупнення навчального матеріалу та блочне його компонування; інтеграція змісту; візуалізація навчальних текстів (використання комп'ютерних презентацій, відео, програмних засобів навчального призначення); необхідність розглядати розв'язання математичних задач і задач практичного змісту як взаємно обернену діяльність; використання вправ для стабілізації емоційного стану, на розпізнавання, завдань на встановлення відповідностей тощо. Поданий матеріал супроводжується конкретними прикладами організації навчання математики, які можуть використовуватись в реальному освітньому процесі.

Рекомендовано вчителям математики, методистам, науковцям, а також викладачам методик навчання математики закладів вищої педагогічної освіти.

Бурда М.І., Васильєва Д.В. Особливості навчання математики в умовах воєнного стану (методичні рекомендації). Математика в рідній школі. 2022. № 4. С. 6-15. <http://lib.iitta.gov.ua/731956/>

Система вправ і завдань для формування в учнів 1-4 класів усного мовлення на уроках української мови в закладах загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншин

Хорошковська-Носач Т.П.

У методичних рекомендаціях розглянуто теоретичні засади формування навичок і вмінь усного мовлення молодших школярів, зокрема з аудіювання та говоріння, а також запропоновано конкретні практичні вправи й завдання, спрямовані на розв'язання означеної проблеми. Розроблена автором система вправ і завдань ґрунтується на засадах компетентнісного підходу до навчання мови. У роботі враховано результати порівняльного аналізу мовних систем

української та рідної для учнів мови – молдовської, польської, російської, румунської чи угорської.

Методичні рекомендації стануть у пригоді вчителям-практикам, методистам, викладачам закладів вищої освіти, студентам педагогічних і філологічних факультетів та всім тим, хто цікавиться питаннями навчання української мови як державної.

Хорошковська-Носач Т.П. Система вправ і завдань для формування в учнів 1-4 класів усного мовлення на уроках української мови в закладах загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншин: методичні рекомендації. [Електронне видання]. Київ: Педагогічна думка, 2022. 49 с. <https://bit.ly/31EVVFe>

Формування в учнів 3-4 класів умінь продуктивного мовленнєвого спілкування на уроках української мови в закладах загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншин

Ладоня К.Ю.

У методичних рекомендаціях розкрито сутність продуктивного мовленнєвого спілкування, визначено особливості його формування для учнів закладів загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншин, описано основні засоби формування продуктивного мовленнєвого спілкування у 3-4 класах на уроках української мови. Особливу увагу звернено на добір відповідних вправ і завдань.

Методичні рекомендації адресовано вчителям української мови, що працюють у закладах загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншин.

Ладоня К.Ю. Формування в учнів 3-4 класів умінь продуктивного мовленнєвого спілкування на уроках української мови в закладах загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншин: методичні рекомендації. [Електронне видання]. Київ: Педагогічна думка, 2022. 45 с. <https://bit.ly/31KJMP4>

Формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності учнів 5-6 класів гімназій

Полонська Т.К., Пасічник О.С., Горошкін І.О.

У методичних рекомендаціях розкрито сутність міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності (МІКК) і чинники впливу на її формування; описано структуру і засоби формування МІКК у 5-6 класах гімназій. Особливу увагу звернено на добір вправ і завдань для формування МІКК учнів у чотирьох видах мовленнєвої діяльності (аудіюванні, говорінні, читанні, письмі). Виокремлені та схарактеризовані показники сформованості МІКК співвідносяться із результатами навчання іноземних мов учнів гімназій, визначеними Державним стандартом базової середньої освіти.

Методичні рекомендації адресовано вчителям іноземних мов закладів загальної середньої освіти, методистам іноземних мов інститутів післядипломної педагогічної освіти, науковцям, які досліджують питання МІКК.

Полонська Т.К., Пасічник О.С., Горошкін І.О. Формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності учнів 5-6 класів гімназій : методичні рекомендації. [Електронне видання] / за наук. ред. Валерія Редька ; відп. за вип. Тамара Полонська. Київ: Педагогічна думка, 2022. 58 с. <https://bit.ly/40atRJ6>

Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України

Професійна компетентність андрагога Аніщенко О.В.

Методичні рекомендації здійснюють інформаційно-методичний супровід навчальної програми «Професійна компетентність андрагога» курсу підвищення кваліфікації наукових, науково-педагогічних, педагогічних працівників, представників громадських організацій. Видання містить інформаційні матеріали до лекційних занять з курсу за модулями: «Розвиток компетентностей особистості у дорослому віці: теоретичні основи», «Андрогог як фахівець у сфері освіти і навчання дорослих: компетентнісний вимір», «Неперервна освіта як ресурс розвитку професійної компетентності андрагогів в умовах формальної, неформальної та інформальної освіти», завдання для самостійного опрацювання.

Адресовано керівникам, науковим, науково-педагогічним, педагогічним працівникам закладів вищої, післядипломної освіти, педагогічному персоналу закладів неформальної освіти дорослих, представникам громадських організацій, майбутнім педагогам та іншим зацікавленим особам.

Аніщенко О.В. Професійна компетентність андрагога : методичні рекомендації. Київ: Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, 2022. 70 с.

Методика проведення тренінгів з розвитку професійної компетентності андрагогів

Баніт О.В., Коваленко О.Г.

Методичні рекомендації є опорним методичним матеріалом для андрагогів, які організують тренінгову діяльність з різними категоріями дорослих. Викладено принципи й методи організації та проведення тренінгу, поради стосовно постановки цілей, завдань і результатів тренінгу, формування структури, плану, змісту тренінгу, подано вимоги до тренера, показники оцінювання ефективності тренінгу. Творче використання методичних рекомендацій у процесі професійної діяльності андрагогів сприятиме систематизації знань, умінь та навичок щодо теорії й практики створення навчального середовища тренінгу для дорослих, формуванню професійної

спрямованості, підвищенню мотивації до досягнення успіхів у професії тренера-андрагога, професійному й особистісному розвитку.

Методичні рекомендації адресовано педагогічним і науково-педагогічним працівникам закладів вищої, професійної, післядипломної педагогічної освіти, наукових установ, здобувачам освіти – майбутнім педагогам, здобувачам наукових ступенів, педагогічному персоналу закладів неформальної освіти дорослих, а також корпоративним андрагогам, які організують внутрішньфірмове навчання.

Методика проведення тренінгів з розвитку професійної компетентності андрагогів : методичні рекомендації / О.В. Баніт, О.Г. Коваленко. Київ: Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, 2022. 104 с.

Зміст і методичні засади організації виробничої практики у закладах вищої педагогічної освіти

Вовк М.П., Гордієнко В.П.

У методичних рекомендаціях запропоновано практикуми, дослідницькі, творчо-пошукові та інші завдання, які можна застосовувати з метою розвитку цифрової компетентності майбутнього вчителя, його мовної культури, дослідницької, методичної та інноваційної компетентностей, підвищення рівня педагогічної майстерності. Акцентовано увагу на можливостях ефективної організації виробничої практики майбутніх учителів у закладах вищої педагогічної освіти в дистанційному і змішаному форматах, що особливо актуально в умовах пандемії.

Рекомендовано викладачам закладів фахової передвищої і вищої педагогічної освіти, керівникам педагогічної, виробничої практик, студентам, які здобувають вищу освіту на бакалаврському рівні, учителям закладів загальної освіти, які беруть участь в організації виробничої практики майбутніх учителів.

Зміст і методичні засади організації виробничої практики у закладах вищої педагогічної освіти : методичні рекомендації / М.П. Вовк, В.П. Гордієнко. Київ: Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, 2022. (5,0 друк. арк.). <https://lib.iitta.gov.ua/731793/>

Науково-практичне забезпечення профдіагностичної і профконсультативної діяльності

Заєць І.В., Шевенко А.М.

У методичних рекомендаціях представлено зміст науково-практичного забезпечення профдіагностичної та профконсультативної діяльності. Подано та описано профдіагностичний комплекс для допомоги особистості у виборі професії. Презентовано модернізовані психодіагностичні та профдіагностичні методики, а також акцентовано увагу на розширенні та деталізації інтерпретації результатів.

Методичні рекомендації адресовані практичним психологам, соціальним педагогам, усім, хто зацікавлений у профдіагностичній роботі та профконсультуванні.

Науково-практичне забезпечення профдіагностичної і профконсультативної діяльності : методичні рекомендації / І.В. Заєць, А.М. Шевенко. Київ, 2022. 124 с. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733129>

Психологія розвитку особистісної готовності педагогів до професійної діяльності

Рибалка В.В.

Головна мета методичних рекомендацій – дати читачам наукове уявлення про основні поняття сучасної психології розвитку особистісної готовності педагога до професійної діяльності, сформувані змістовні установки й орієнтири, необхідні для психологічного забезпечення професійної підготовки особистості педагога до роботи в умовах Нової української школи.

Призначені для педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти і майстрів виробничого навчання закладів професійно-технічної освіти, студентів, викладачів, практичних психологів, керівників закладів вищої освіти, слухачів інститутів післядипломної освіти.

Рибалка В.В. Психологія розвитку особистісної готовності педагогів до професійної діяльності : методичні рекомендації. Київ: Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, 2022. (5,0 друк.арк.).

Інститут проблем виховання НАПН України

Методика формування соціально успішної особистості старшокласника в системі загальної середньої освіти

Кириченко В.І., Нечерда В.Б., Безрук К.О., Лаврентьєва І.В.; за ред. В.І. Кириченко

У методичних рекомендаціях узагальнено виклики і тренди виховної діяльності сучасного закладу освіти; надано методичні поради щодо актуальних принципів і методів формування соціально успішної особистості. Запропоновано розроблений на цій основі авторський методичний інструментарій вирішення зазначених завдань.

Очікуваний соціальний ефект упровадження полягає у розробленні методики формування соціально успішної особистості старшокласника в системі загальної середньої освіти.

Видання адресовано класним керівникам, психологам, соціальним педагогам закладів загальної середньої освіти, аспірантам і студентам закладів вищої педагогічної освіти та фахівцям соціальної роботи.

Методика формування соціально успішної особистості старшокласника в системі загальної середньої освіти : методичні рекомендації / В.І. Кириченко, В.Б. Нечерда, К.О. Безрук, І.В. Лаврентьєва; за ред. В.І. Кириченко. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2022. 133 с.

Форми і методи формування професійно-ціннісних орієнтацій учнів до трудової діяльності

Охріменко З.В., Морін О.Л., Шевенко А.М., Вороніна Г.Р.; за ред. З.В. Охріменко

Методичні рекомендації висвітлюють сучасний технологічний зміст формування в учнів професійно-ціннісних орієнтацій до трудової діяльності із метою підвищення якості та ефективності їх допрофесійної підготовки; удосконалення програмно-методичного забезпечення підготовки учнів до трудової діяльності; сприяння зменшенню соціальної напруженості у вирішенні проблеми зайнятості безробітної молоді. Особливістю запропонованих методичних рекомендацій є те, що їх зміст можна використовувати як комплексно так і частково, відповідно до профорієнтаційних запитів здобувачів освіти (учнів 8-10 класів).

Очікуваний соціальний ефект упровадження полягає у розробленні форм і методів формування професійно-ціннісних орієнтацій учнів до трудової діяльності.

Для вчителів закладів загальної середньої освіти.

Форми і методи формування професійно-ціннісних орієнтацій учнів до трудової діяльності : методичні рекомендації / З.В. Охріменко, О.Л. Морін, А.М. Шевенко, Г.Р. Вороніна; за ред. З.В. Охріменко. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2022. 90 с.

Методика військово-патріотичного виховання учнів у закладах загальної середньої освіти

Тимчик М.В., Остапенко О.І., Бінецький Д.О., Касіч Н.П.; за ред. М.В. Тимчик

У методичних рекомендаціях визначено сучасні форми військово-патріотичного виховання учнів закладів загальної середньої освіти; розроблено методичку військово-патріотичного виховання молодших підлітків у процесі військово-спортивних ігор; створено авторські програми з військово-патріотичного виховання для учнів 3-4 та 8-9 класів закладів загальної середньої освіти.

Очікуваний соціальний ефект упровадження методичних рекомендацій полягає у розробленні змісту, форм і методів військово-патріотичного виховання учнів закладів загальної середньої освіти; методички військово-патріотичного виховання молодших підлітків у процесі військово-спортивних ігор.

Видання адресовано викладачам предмета «Захист України», вчителям фізичної культури, тренерам спортивних гуртків і секцій військово-патріотичного спрямування.

Методика військово-патріотичного виховання учнів у закладах загальної середньої освіти : методичні рекомендації / М.В. Тимчик, О.І. Остапенко, Д.О. Бінецький, Н.П. Касіч; за ред. М.В. Тимчик. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2022. 91 с.

Виховання смисложиттєвих цінностей підлітків: досвід і практика виховання

Журба К.О., Бех І.Д., Доукіна О.М., Федоренко С.В., Шкільна І.М.

У методичних рекомендаціях представлено психолого-педагогічний супровід та методичне забезпечення процесу виховання смисложиттєвих цінностей підлітків, що включає технологію фасилітації, тренінг, проєктну діяльність, методику етичних і сократівських бесід, виховних годин, читацьких конференцій для учнів 5-9-х класів. Особлива увага звертається на підготовку батьків до виховання смисложиттєвих цінностей підлітків у їх взаємодії, а також представлено сучасні зарубіжні розробки із зазначеної проблеми.

Очікуваний соціальний ефект упровадження методичних рекомендацій полягає у розробленні психолого-педагогічного супроводу та методичного забезпечення процесу виховання смисложиттєвих цінностей підлітків.

Методичні рекомендації адресовано практичним педагогам, студентам закладів вищої педагогічної освіти, батькам.

Виховання смисложиттєвих цінностей підлітків: досвід і практика виховання: методичні рекомендації. / К.О. Журба, І.Д. Бех, О.М. Доукіна, С.В. Федоренко, І.М. Шкільна. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2022. 143 с. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/732107>

Інститут соціальної та політичної психології НАПН України

Надання першої психологічної допомоги в надзвичайних ситуаціях

Довгань Н.О., Поліщук С.А., Духневич В.М.

У методичних рекомендаціях представлено практики надання першої психологічної допомоги учасникам освітнього процесу. Описано рекомендовані дії, показники та інструменти надання першої психологічної допомоги постраждалим у надзвичайних ситуаціях. Запропоновано трирівневу систему першої психологічної допомоги: на першому рівні методом дебрифінгу мінімізуються небажані психологічні наслідки надзвичайної ситуації для осіб, які зіткнулися з травматичною подією, ситуацією; на другому рівні суб'єкти допомоги вирішують завдання щодо безпеки життєдіяльності здобувачів освіти та діагностування психологічного стану; на третьому рівні надається кризова психологічна допомога (аналіз психологічних проблем і загроз розгортання психічних розладів) та визначається доцільність направлення постраждалих до закладів медико-психологічної реабілітації. Описано структуру та алгоритми дій психологічної підтримки учасників освітнього процесу.

Упровадження методичних рекомендацій сприятиме поглибленню уявлень про першу психологічну допомогу згідно з чинними міжнародними стандартами, сприятиме нейтралізації гострого стресового розладу та його запобіганню.

Адресовано психологам системи освіти, викладачам психології закладів вищої освіти, студентам, науковцям, соціальним педагогам-практикам і вихователям, фахівцям з психології безпеки.

Надання першої психологічної допомоги у надзвичайних ситуаціях:

методичні рекомендації / Н.О. Довгань; С.А. Поліщук; за ред. В.М. Духневича ; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2022. 140 с. <http://psy-lpr.at.ua/Materials/2022-Final/2022-DovgPol-Metod.pdf>

Забезпечення психологічної безпеки учасників освітнього процесу **Духневич В.М., Сіверс З.Ф.**

У методичних рекомендаціях представлено матеріали, що допоможуть фахівцям, які опікуються питаннями безпеки (насамперед психологічної), у розробленні та впровадженні відповідних безпекових проєктів, програм та заходів. Запропоновано технологію створення безпечного освітнього середовища у вигляді послідовних кроків, виконання яких оптимізує та організує процес розроблення проєктів, програм чи заходів з безпеки. Надано низку рекомендацій, зокрема щодо управління комунікаційними ризиками в кризових ситуаціях. Описано особливості опрацювання інформації, психічні стани та поведінку постраждалих під час кризи. Наведено правила комунікації з постраждалими та представниками ЗМК (для підвищення достовірності та уникнення надмірності під час подання стресогенної інформації). Рекомендації містять низку практичних порад щодо: профілактичних дій; дій у надзвичайній ситуації; післякризових дій.

Представлені методичні рекомендації можуть слугувати практичним ресурсом для освітян та фахівців ДСНС, сприятимуть формуванню опірності особистості, різних вікових і соціальних груп негативним наслідкам надзвичайних ситуацій, що становлять загрозу національній безпеці, життю та здоров'ю дітей і молоді.

Адресовано психологам системи освіти, психологам ДСНС, викладачам психології закладів вищої освіти, студентам, науковцям, соціальним педагогам-практикам і вихователям, фахівцям з психології безпеки.

Забезпечення психологічної безпеки учасників освітнього процесу: методичні рекомендації / В.М. Духневич, З.Ф. Сіверс; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2022. 60 с. <http://psy-lpr.at.ua/Materials/2022-Final/2022-DukhSivers-Metod.pdf>

Забезпечення соціально-психологічної підтримки громадськістю профільної 12-річної школи

Капустюк О.М., Петренко І.В.

У методичних рекомендаціях проаналізовано причини, спрогнозовано наслідки, визначено ресурси запровадження профільного навчання. Представлено комплекс соціально-психологічних засобів з оптимізації спілкування учасників процесу реформування освіти. Описано прийоми запобігання виникненню упередженого ставлення до профілізації старшої школи.

Упровадження розробленого комплексу соціально-психологічних засобів з оптимізації спілкування учасників процесу реформування освіти сприятиме

застосуванню конструктивних стратегій партнерської взаємодії, запобігатиме виникненню упередженого ставлення до профільної 12-річної школи.

Адресовано психологам-практикам, соціальним педагогам, управлінцям, викладачам, студентам, а також представникам ЗМІ, громадським організаціям та широкому колу зацікавлених цією проблематикою читачів.

Капустюк О.М., Петренко І.В. Забезпечення соціально-психологічної підтримки громадськістю профільної 12-річної школи : методичні рекомендації / Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2022. 54 с. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733574>

Соціально-психологічне супроводження діалогу між учасниками реформування загальної середньої освіти

Гриценко Л.І., Капустюк О.М.

У методичних рекомендаціях представлено комплексну соціально-психологічну технологію супроводження діалогу між учасниками реформування освіти КСПТ «КІТ-ПРО». Окреслено умови, принципи і критерії реалізації технології, описано особливості застосування гугл-інструментів для забезпечення експертного оцінювання результатів групової роботи та налагодження ефективного зворотного зв'язку. Надано матеріали щодо розуміння сутності та суттєвих ознак діалогу і діалогічності як характеристики процесу взаємодії учасників освітнього процесу.

Упровадження розробленої комплексної соціально-психологічної технології супроводження діалогу між учасниками реформування освіти КСПТ «КІТ-ПРО» сприятиме організації простору продуктивної партнерської взаємодії, конструктивному діалогу, розумінню необхідності процесу реформування освіти, його суті і завдань, прийняттю особистої відповідальності за результати освітніх трансформацій.

Адресовано вчителям, практичним психологам, соціальним педагогам, управлінцям, викладачам, студентам, учням, батькам, представникам громадських організацій та широкому колу зацікавлених цією проблематикою читачів.

Гриценко Л.І., Капустюк О.М. Соціально-психологічне супроводження діалогу між учасниками реформування загальної середньої освіти : методичні рекомендації / Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2022. 76 с. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733568>

Поственція суїциду (буліциду): робота з колективом закладу освіти **За ред. С.Л. Чуніхіної, Л.А. Найдьоновой, Н.Ф. Умеренкової**

У методичних рекомендаціях представлено психологічно обґрунтовану модель поственційного супроводу колективу закладу освіти, у якому трапилися суїцид (буліцид) або його спроба. Досліджено чинники розвитку у жертв булінгу суїцидальної тенденції та психологічні засоби її припинення. Запропоновано

модель кризового втручання у випадку булінгу (кібербулінгу), яка містить чотири складники: інформування; декларування нових правил; моніторинг соціально-психологічних процесів у закладі освіти; реагування на випадки насильства та профілактика самоушкоджувальної поведінки. Означено напрями запобігання розвитку індуктивних ефектів від суїциду (буліциду) або його спроби, зокрема у вигляді суїцидальних кластерів. Сформовано принципи і вимоги до комунікації щодо суїциду (буліциду) або його спроби в закладі освіти.

Упровадження методичних рекомендацій сприятиме запобіганню розвитку суїцидальних кластерів та забезпеченню швидкого повернення закладу освіти та членів його колективу до нормального режиму функціонування.

Адресовано вчителям, психологам-практикам, соціальним педагогам, управлінцям, викладачам, студентам, учням, батькам, представникам громадських організацій та широкому колу зацікавлених цією проблематикою читачів.

Поственція суїциду (буліциду): робота з колективом закладу освіти : методичні рекомендації / за ред. С.Л. Чуніхіної, Л.А. Найдьоновой, Н.Ф. Умеренковой ; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2022. 76 с. Поственція_Метод-реком_ост (ispp.org.ua)

Медіаконтент як засіб розвитку громадянської компетентності молоді Остапенко І.В.

У методичних рекомендаціях висвітлено потенціал розвитку громадянської компетентності молоді засобами медіаконтенту. Розкрито особливості використання різних видів медіаконтенту в соціально-психологічних програмах, спрямованих на розвиток громадянської компетентності. Посібник містить практичні кейси використання медіаконтенту в навчальних і тренінгових програмах.

Упровадження представлених у методичних рекомендаціях напрацювань сприятиме посиленню уваги психологічної спільноти та медіавиробників до проблеми розвитку громадянської компетентності засобами медіаконтенту. Практичні кейси використання медіаконтенту дадуть змогу створювати креолізований контент громадянської спрямованості; сприятимуть розвитку критичного мислення та резистентності до негативних впливів медіасередовища.

Адресовано викладачам психології і студентам закладів вищої та післядипломної освіти, практичним психологам, медіавиробникам.

Остапенко І.В. Медіаконтент як засіб розвитку громадянської компетентності молоді : методичні рекомендації / І.В. Остапенко; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2022. 36 с.

Методичні рекомендації щодо проведення медіапсихологічної експертизи заподіяння аудіовізуальною продукцією шкоди психологічному здоров'ю та благополуччю дитини

Найдьонова Л.А., Чаплінська Ю.С., Кузін К.Ю.

У методичних рекомендаціях запропоновано методики, засновані на положеннях наукової психології і досвіді сучасної практики судово-психологічної експертизи, що встановлюють послідовність дій експерта під час вирішення питань, які стосуються психологічного дослідження медіатворів під кутом зору визначення прихованих у них медіаризиків, заподіяння шкоди здоров'ю та психологічному благополуччю дитини.

Адресуються фахівцям у психологічній та медійній сферах, науковцям, судовим експертам, практичним психологам, медіапсихологам, медіапедагогам, медіавиробникам, спеціалістам з психічного здоров'я, співробітникам судових та правоохоронних органів. Можуть бути використані в системі навчання і підвищення кваліфікації судових експертів, психологів-практиків, медіапсихологів, науковців, спеціалістів з психічного здоров'я, медіавиробників та педагогів, для роботи з батьками в рамках сімейної медіаосвіти.

Методичні рекомендації щодо проведення медіапсихологічної експертизи заподіяння аудіовізуальною продукцією шкоди психологічному здоров'ю та благополуччю дитини / Л.А. Найдьонова, Ю.С. Чаплінська, К.Ю. Кузін; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2022. 66 с. <https://bit.ly/3ZdSGT8>

Стандартний протокол проведення медіапсихологічної експертизи аудіовізуальної продукції

Чаплінська Ю.С., Найдьонова Л.А., Тамакова Т.А.

Стандартний протокол призначений для використання фахівцями в галузі медіапсихологічної експертизи. Протокол визначає послідовність дій фахівця у справах вирішення питань, які стосуються психологічного дослідження медіатворів під кутом зору наявності в них медіаризиків, здатних негативно вплинути на психологічне здоров'я та благополуччя дитини.

Адресується фахівцям у психологічній та медійній сферах, науковцям, судовим експертам, практичним психологам, медіапсихологам, представникам громадських організацій, спеціалістам з психологічного здоров'я, співробітникам судових і правоохоронних органів України.

Стандартний протокол проведення медіапсихологічної експертизи аудіовізуальної продукції / Ю.С. Чаплінська, Л.А. Найдьонова, Т.А. Тамакова та ін.; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2022. 43 с. <https://bit.ly/40dayP9>

Інститут цифровізації освіти НАПН України

Критерії і показники оцінювання якості освітнього цифрового контенту з доповненою реальністю

Литвинова С.Г., Пінчук О.П., Лупаренко Л.А., Соколюк О.М.

У методичних рекомендаціях висвітлено окремі аспекти використання імерсивних технологій (віртуальної, доповненої, змішаної, розширеної, заміщеної реальності) в освітньому процесі та їхній дидактичний потенціал. Розглянуто освітні мобільні додатки з підтримкою технології доповненої реальності, описано хід і результати навчання вчителів створення AR контенту, досліджено сучасний стан їхньої готовності й ставлення до використання такого роду технологій в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти України.

Авторами обґрунтовано критеріально-показникову матрицю визначення якості об'єктів доповненої реальності, що містить такі критерії, як техніко-технологічний, візуально-динамічний, змістово-методичний. Запропоновано визначати якість AR-об'єктів за чотирма рівнями відповідності: не задовольняють вимогам, потребують ґрунтовного доопрацювання, потребують незначного доопрацювання, відповідають вимогам якості.

Упровадження методичних рекомендацій сприятиме опануванню педагогами нових методів і підходів до здійснення освітнього процесу та підвищення якості цифрового освітнього контенту на етапі його розроблення й добору.

Методичні напрацювання можуть бути корисні вчителям, працівникам органів управління освіти і науки, видавцям навчальних матеріалів, керівним кадрам закладів освіти різних рівнів, науковим і науково-педагогічним працівникам та всім зацікавленим читачам.

Литвинова С.Г., Пінчук О.П., Лупаренко Л.А., Соколюк О.М. Критерії і показники оцінювання якості освітнього цифрового контенту з доповненою реальністю : методичні рекомендації. Київ: ІЦО НАПН України, 2022. 91 с. <https://lib.iitta.gov.ua/732810>

Інститут професійної освіти НАПН України

Методичні рекомендації щодо застосування цифрових технологій у професійній підготовці майбутніх кваліфікованих робітників

Липська Л.В., Пригодій М.А., Гуменний О.Д., Криворот Т.Г., Волошин А.М.

У методичних рекомендаціях проаналізовано особливості використання цифрових технологій в освітньому процесі, розкрито вимоги до програмного забезпечення та матеріальної бази при використанні цифрових технологій, наведено поетапну послідовність використання технологій професійної підготовки кваліфікованих робітників.

Для викладачів, майстрів виробничого навчання професійних (професійно-технічних) закладів освіти, наукових працівників, аспірантів, студентів та всіх, хто цікавиться проблемами цифрових технологій у освіті.

Методичні рекомендації щодо застосування цифрових технологій у професійній підготовці майбутніх кваліфікованих робітників / Л.В. Липська, М.А. Пригодій, О.Д. Гуменний, Т.Г. Криворот, А.М. Волошин. Київ: ІПО НАПН України, 2022. <https://bit.ly/407JhxA>

Методичні рекомендації щодо розроблення валідних тестів у закладах фахової передвищої освіти

Лузан П.Г., Мося І.А., Пащенко Т.М., Лапа О.В., Ваніна Н.М., Ямковий О.Ю., Остапенко А.В.

У методичних рекомендаціях представлено сучасну теорію тестів та особливості її застосування для оцінювання результатів навчання студентів. Обґрунтовано технології оцінювання компетентнісних досягнень здобувачів фахової передвищої освіти. Охарактеризовано організаційно-технологічні аспекти педагогічного тестування. Подано приклади проектування валідних тестів оцінювання результатів навчання студентів.

Для педагогічних працівників закладів професійної та фахової передвищої освіти, науковців, розробників державної політики в галузі освіти, спеціалістів системи післядипломної педагогічної освіти, управлінців, роботодавців, здобувачів освіти.

Методичні рекомендації щодо розроблення валідних тестів у закладах фахової передвищої освіти / П.Г. Лузан, І.А. Мося, Т.М. Пащенко, О.В. Лапа, Н.М. Ваніна, О.Ю. Ямковий, А.В. Остапенко. Київ: ІПО НАПН України, 2022. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733686>

Технологія створення цифрового портфолію здобувачів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти

Пригодій М.А., Гуржій А.М., Радкевич О.П., Кононенко А.Г. Гуменний О.Д.

У методичних рекомендаціях актуалізовано теоретичні основи розроблення портфолію, визначена специфіка підготовки викладачів та здобувачів освіти до формування складових цифрового портфолію, розкрито особливості програмного забезпечення та матеріальної бази для розроблення цифрового портфолію, а також представлено технологію створення цифрового портфолію здобувачів освіти.

Для педагогічних працівників та здобувачів освіти закладів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти, працівників науково-методичних центрів (кабінетів) професійно-технічної освіти МОН України, науковців, викладачів й студентів закладів вищої освіти, аспірантів і докторантів, роботодавців і всіх, хто цікавиться проблемами цифрового портфолію в освіті та на виробництві.

Технологія створення цифрового портфоліо здобувачів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти : методичні рекомендації / М.А. Пригодій, А.М. Гуржій, О.П. Радкевич, А.Г. Кононенко, О.Д. Гуменний. Київ: ІПО НАПН України, 2022. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733746>

Інститут обдарованої дитини НАПН України

Впровадження інноваційних практик наукової освіти в Малій академії наук України

Бабійчук С.М., Ковальова О.А., Кочарян А.Б.

У методичних рекомендаціях на прикладі інноваційної освітньої методики «Основи дистанційного зондування Землі» та новітньої програми «Хімічні технології» Малої академії наук України представлено досвід розвитку освітніх інновацій від ідеї до масштабування та виходу на міжнародний рівень. Наведено підсумкові результати проекту «Науково-методичне забезпечення створення електронного журналу відкритого доступу для оприлюднення результатів наукової діяльності учнів Малої академії наук України», виконаного в межах програми спільної діяльності Міністерства освіти і науки України та Національної академії педагогічних наук України на 2022-2023 роки.

Для педагогічних працівників Малої академії наук України, педагогів закладів спеціалізованої освіти наукового спрямування.

Впровадження інноваційних практик наукової освіти в Малій академії наук України : методичні рекомендації / С.М. Бабійчук, О.А. Ковальова, А.Б. Кочарян. Київ: Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2022. (3 друк. арк.). <https://lib.iitta.gov.ua/733539/>

Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи

Формування фрустраційної толерантності задля зміцнення життєстійкості старшокласників у діяльності працівників психологічної служби

Предко В.В.

У методичних рекомендаціях представлено авторський психологічний алгоритм формування фрустраційної толерантності, який надає дієві способи оптимізації внутрішнього стану особистості. Він передбачає застосування комплексу найактуальніших психотерапевтичних підходів, методів когнітивно-поведінкової та емоційно-образної терапії, корекційних методик (способів релаксації, дихальних вправ), технік майндфулнес (медитаційних практик, йоги, візуалізації), позитивного мислення, когнітивної реструктуризації та рефреймінгу задля подолання негативних та нав'язливих думок. Він допоможе знизити афіліативну невдоволеність, мінімізувати сензитивну тривогу, виробити ефективні стратегії поведінки задля пристосування особистості до нових умов

життєдіяльності, надасть можливість виробити найсприятливіші способи реагування на труднощі, а також сформувати нові ефективні навички, які нормалізують психічний стан, нададуть душевний спокій та удосконалять життєдіяльність.

Для працівників психологічної служби системи освіти, науковців, практичних психологів.

Предко В.В. Формування фрустраційної толерантності задля зміцнення життєстійкості старшокласників у діяльності працівників психологічної служби: методичні рекомендації. Київ: Ніка-Центр; ДІА, 2022. 108 с. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733831>

Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського

Сучасні форми і методи забезпечення інформаційних потреб користувачів освітянських бібліотек

Матвійчук О.Є., Сошинська Я.Є.

Методичні рекомендації розкривають зміст, форми і методи забезпечення інформаційних потреб користувачів освітянських бібліотек (шкільних і бібліотек ЗВО).

Використання рекомендацій у бібліотечній роботі сприятиме організації роботи бібліотек з метою якісного й оперативного задоволення інформаційних потреб учасників освітнього процесу та інших користувачів, модернізації системи бібліотечного обслуговування на основі використання інформаційно-комунікаційних технологій.

Методичні рекомендації адресовано бібліотечним фахівцям мережі освітянських бібліотек, усіх тим, хто цікавиться дослідженнями інформаційних потреб та методикою їхнього забезпечення в сучасних умовах.

Сучасні форми і методи забезпечення інформаційних потреб користувачів освітянських бібліотек: методичні рекомендації / НАПН України, ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського; авт.-упоряд.: О.Є. Матвійчук, Я.Є. Сошинська; наук. ред. Л.О. Пономаренко. Вінниця: Нілан-ЛТД, 2022. 74 с. (Серія «На допомогу професійній самоосвіті працівників освітянських бібліотек»; вип. 27). <https://bit.ly/3lD2kkl>

НАВЧАЛЬНА ПРОДУКЦІЯ

НАВЧАЛЬНІ ПРОГРАМИ

Інститут педагогіки НАПН України

Навчальна програма для курсів за вибором «Географія міжнародних економічних відносин» 9 кл.

Яценко В.С., Часнікова О.В.

Даний курс розширює та доповнює навчальну програму з географії для учнів 9 класів. Важливість курсу обумовлена необхідністю ознайомлення учнів з процесами інтеграції України в світове господарство, вступу України до багатьох міжнародних організацій. Основна увага приділяється сучасним тенденціями розвитку світового господарства, розвитку міжнародного економічного співробітництва, проблемам міжнародної економічної інтеграції та участі України в цих процесах. Розглянуто питання регулювання вільної торгівлі та встановлення обмежень, їх наслідків для України з точки зору національного добробуту.

Для вчителів закладів загальної середньої освіти.

Яценко В.С., Часнікова О.В. Географія міжнародних економічних відносин. 9 клас : навчальна програма. [Електронне видання]. Київ, 2022. 12 с. <https://bit.ly/3Ze0fcv>

Навчальна програма для курсів за вибором «Екологічний менеджмент та економіка природокористування» 10 кл.

Логінова А.О., Яценко В.С.

Навчальна програма курсу за вибором «Екологічний менеджмент та економіка природокористування» – це комплексна програма для гімназій та ліцеїв економічного спрямування, розроблена на основі Державного стандарту базової середньої освіти та інших вітчизняних і міжнародних документів, у яких розкриваються загальні підходи до освіти у ХХІ столітті та особливості вивчення природничих наук (Конвенція з біологічного різноманіття, Рамкова конвенція про зміну клімату, Декларація Ріо з навколишнього середовища та розвитку, Програма дій «Порядок денний на ХХІ століття», Цілі розвитку тисячоліття, «Перетворення нашого світу: Порядок денний сталого розвитку 2030»).

Для вчителів закладів загальної середньої освіти.

Логінова А.О., Яценко В.С. Екологічний менеджмент та економіка природокористування : навчальна програма. [Електронне видання]. Київ, 2022. 13 с. <https://bit.ly/3K4dFU7>

Навчальна програма для курсів за вибором «Рекреаційна географія та туризм» 9 кл.

Покась Л.А., Логінова А.О., Яценко В.С.

Навчальна програма курсу за вибором «Рекреаційна географія та туризм» – це комплексна програма для гімназій та ліцеїв економічного спрямування, розроблена на основі Державного стандарту базової середньої освіти та інших вітчизняних і міжнародних документів, у яких розкриваються загальні підходи до освіти у XXI столітті та особливості вивчення природничих наук (Концепція розвитку природничо-математичної освіти (STEM-освіти), Рамкова програма оновлених ключових компетентностей для навчання протягом життя, Рамки для навчання 21 століття P2 (Framework for 21st Century Learning), Освітня концепція 2030 ОЕСР, Національний звіт за результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA-2018 та ін.).

Для вчителів закладів загальної середньої освіти.

Покась Л.А., Логінова А.О., Яценко В.С. Рекреаційна географія та туризм : навчальна програма. [Електронне видання]. Київ, 2022. 13 с. <https://undip.org.ua/library/rekreatsiy-na-heohrafija-ta-turyzm-navchalna-prohrama/>

Навчальна програма для курсів за вибором «Цифрова економіка та основи регіональної політики» 10 кл.

Логінова А.О.

Навчальна програма курсу за вибором «Цифрова економіка та основи регіональної політики» – це комплексна програма для гімназій та ліцеїв економічного спрямування, розроблена на основі Державного стандарту базової середньої освіти та інших вітчизняних і міжнародних документів, у яких розкриваються загальні підходи до освіти у XXI столітті та особливості вивчення природничих наук (Концепція розвитку природничо-математичної освіти (STEM-освіти), Рамкова програма оновлених ключових компетентностей для навчання протягом життя, Рамки для навчання 21 століття P2 (Framework for 21st Century Learning), Освітня концепція 2030 ОЕСР, Національний звіт за результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA-2018 та ін.).

Для вчителів закладів загальної середньої освіти.

Логінова А.О. Цифрова економіка та основи регіональної політики : навчальна програма. [Електронне видання]. Київ, 2022. 11 с. <https://bit.ly/3JNubGO/>

Навчальна програма з інтегрованого природознавчого курсу «Довкілля» (5-6 кл.)

Гуз К.Ж., Ільченко В.Р., Ільченко О.Г., Олійник І.М., Ляшенко А.Х., Голота О.В.

Навчальна програма з інтегрованого природознавчого курсу «Довкілля» (5-6 кл.) відповідає Державному стандарту загальної середньої освіти (2020 р.) і Типовій освітній програмі для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти. У навчальній програмі втілено зміст природничої освітньої галузі у зв'язку із здоров'язбережувальною та соціальною освітніми галузями.

Для вчителів закладів загальної середньої освіти.

Навчальна програма з інтегрованого природознавчого курсу «Довкілля» (5-6 кл.). [Електронне видання] / укладачі: К.Ж. Гуз, В.Р. Ільченко, О.Г. Ільченко, І.М. Олійник, А.Х. Ляшенко, О.В. Голома. Київ, 2022. 36 с. <https://bit.ly/3z4uywm>

Інститут проблем виховання НАПН України

Знаю. Вмію. Дію: навчальна програма для формування екологічної компетентності школярів

Толочко С.В., Бордюг Н.С., Міронець Л.П.

Відмінною ознакою навчальної програми є поєднання теоретичної, практичної, природоохоронної та просвітницької складових. В основу навчальної програми покладено емоційно-ціннісний компонент, який дає можливість поглибити теоретичні знання з екології, набути необхідних умінь та провадити доцільну діяльність на основі сформованої екологічної компетентності. Метою навчальної програми є формування у здобувачів освіти знань про навколишнє природне середовище і вплив людини на довкілля, умінь щодо проведення екологічних досліджень, визначення й оцінювання стану компонентів довкілля, здатності приймати рішення та здійснювати активну діяльність щодо охорони довкілля й раціонального природокористування.

Теми й розподіл годин у межах розділів навчально-тематичного плану вказано орієнтовно. За необхідності в установленому порядку керівник гуртка може вносити зміни до кількості годин у межах кожної змістової теми.

Очікуваний соціальний ефект упровадження навчальної програми полягає у підвищенні рівня сформованості екологічної компетентності школярів.

Навчальна програма адресована практичним працівникам системи освіти, педагогічним працівникам закладів позашкільної освіти, слухачам курсів післядипломної освіти.

Толочко С.В., Бордюг Н.С., Міронець Л.П. Знаю. Вмію. Дію: навчальна програма для формування екологічної компетентності школярів. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2022. 30 с.

Програма виховання смисложиттєвих цінностей підлітків в умовах євроінтеграційного поступу України

Журба К.О., Бех І.Д., Докукіна О.М., Федоренко С.В., Шкільна І.М.

У Програмі окреслено світоглядні засади виховання смисложиттєвих цінностей підлітків в умовах євроінтеграційного поступу України. Розкрито вікові особливості дітей підліткового віку та представлено основні напрями виховання, зокрема: формування Я-концепції у підлітків, уявлення про смисл життя та здатність до осмислення, визначення мети життя і життєвих цілей, усвідомлення власної суб'єктності, ціннісного ставлення до життя, усвідомлення життєвого вибору, формування життєстійкості, уміння планувати своє життя та протистояти смисложиттєвим кризам. До кожного блоку пропонуються форми і методи виховної роботи.

Очікуваний соціальний ефект упровадження програми полягає у підвищенні рівня вихованості смисложиттєвих цінностей підлітків.

Для науковців, викладачів, студентів закладів вищої педагогічної освіти, педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти.

Програма виховання смисложиттєвих цінностей підлітків в умовах євроінтеграційного поступу України / К.О. Журба, І.Д. Бех, О.М. Докукіна, С.В. Федоренко, І.М. Шкільна. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2022. 27 с.

Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України

Програма розвитку дітей раннього та дошкільного віку з порушеннями слуху

Литовченко С.В., Жук В.В., Литвинова В.В.

Програма розвитку дітей раннього та дошкільного віку з порушеннями слуху є програмою нового типу, яка розроблена згідно сучасних світових та вітчизняних освітніх тенденцій. Вона ґрунтується на концептуальних таких положеннях: гнучкість програмних вимог, варіативність форм навчання, методичних підходів, індивідуальний добір комунікативних засобів, етапність розвитку, зумовлена поєднанням дії різних чинників (серед яких стан слуху, своєчасність та ефективність слухопротезування, спеціальної допомоги, мовні традиції родини тощо), розвивально-корекційна спрямованість організації життєдіяльності та ін.

Програма призначена для використання у спеціальних закладах дошкільної освіти для дітей з порушеннями слуху, спеціальних групах при закладах загального типу, закладах дошкільної освіти з інклюзивною формою навчання, реабілітаційних центрах, ІРЦ та родинних, які виховують дітей з порушеннями слуху, центрах раннього втручання.

Програма розвитку дітей раннього та дошкільного віку з порушеннями слуху / С.В. Литовченко, В.В. Жук, В.В. Литвинова. Київ, 2021. (6,0 друк. арк.).

Програма підвищення кваліфікації педагогів, які навчають дітей з порушеннями слуху

Литовченко С.В., Таранченко О.М., Жук В.В., Литвинова В.В., Шевченко В.М., Вовченко О.А.

Мета програми – формування професійної компетентності педагогів, які працюють з дітьми з порушеннями слуху, у здійсненні освітньої діяльності на основі нових концептуально підходів, що закладені в Концепції НУШ та узгоджуються із сучасними методологічними положеннями щодо освіти дітей з особливими освітніми потребами.

Зміст програми, зокрема системно-послідовний добір модулів і тем, зумовлений особливостями професійної діяльності педагогів в умовах реформування освітньої системи і визначається: вимогами до функціонування висококваліфікованих фахівців в освітній галузі, у сфері освіти дітей з ООП зокрема; основними напрямками політики держави в цій сфері, Національною рамкою кваліфікації, вимогами до компетентностей педагогічних працівників,

запитами замовників освітніх послуг та всіх учасників освітнього процесу; є практично спрямованим та базується на матеріалах канадських, європейських та вітчизняних досліджень.

Програма може бути рекомендована для впровадження в системі підвищення кваліфікації психолого-педагогічних кадрів, а також системі вищої освіти для формування професійної компетентності майбутніх фахівців психолого-педагогічного профілю.

Цільова аудиторія: педагоги, психологи закладів дошкільної та загальної середньої освіти із спеціальною та інклюзивною формами навчання, які працюють з дітьми з порушеннями слуху; працівники інклюзивно-ресурсних центрів.

Програма підвищення кваліфікації педагогів, які навчають дітей з порушеннями слуху / С.В. Литовченко, О.М. Таранченко, В.В. Жук, В.В. Литвинова, В.М. Шевченко, О.А. Вовченко. Київ, 2021. (1,5 друк. арк.).

Програма розвитку дітей раннього та дошкільного віку з інтелектуальними порушеннями

Чеботарьова О.В., Блеч Г.О., Гладченко І.В., Трикоз С.В., Сухіна І.В., Мякушко О.І., Бобренко І.В.

У програмі розкрито основні напрями розвитку дітей раннього та дошкільного віку, подано методичні рекомендації щодо реалізації основних напрямів корекційно-розвивальної роботи за кожним розділом роботи; запропоновано корекційні технології, методики та методи роботи з дітьми з порушеннями інтелектуального розвитку тощо.

Програму адресовано педагогічним працівникам, психологам спеціальних та інклюзивних закладів освіти та всім, кому небайдужа доля дітей з особливими потребами.

Програма розвитку дітей раннього та дошкільного віку з інтелектуальними порушеннями / О.В. Чеботарьова, Г.О. Блеч, І.В. Гладченко, С.В. Трикоз, І.В. Сухіна, О.І. Мякушко, І.В. Бобренко. Київ, 350 с.

Комплект навчальних програм для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку помірного та тяжкого ступеня

Чеботарьова О.В., Блеч Г.О., Гладченко І.В., Трикоз С.В., Сухіна І.В., Мякушко О.І., Бобренко І.В.

Комплект містить програми навчання для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку помірного та тяжкого ступеня з основних навчальних предметів, окреслених типовим навчальним планом для означеної категорії дітей. Інноваційне програмне забезпечення розроблено на основі компетентнісної моделі навчання в світлі Концепції НУШ та представлено як основоположний базис для розроблення індивідуальних програм розвитку у закладах загальної середньої освіти, де здобувають освіту діти із складними інтелектуальними порушеннями.

У програмі закладено диференційований зміст навчання для дітей з більшими та меншими пізнавальними можливостями (порушення інтелектуального розвитку помірною та важкою ступеня). Принцип доцільного відбору змісту базового навчання дав змогу розробити зміст навчання грамоти, навичок читання, формування елементарних математичних уявлень, предметно-практичного навчання та соціально-побутового орієнтування, формування природничих уявлень, соціальних навичок.

Комплект програм адресовано педагогічним працівникам, психологам спеціальних та інклюзивних закладів освіти та всім, кому небайдужа доля дітей з особливими потребами.

Комплект навчальних програм для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку помірною та важкою ступеня / О.В. Чеботарьова, Г.О. Блеч, І.В. Гладченко, С.В. Трикоз, І.В. Сухіна, О.І. Мякушко, І.В. Бобренко. Київ, 2021. (3,5 друк. арк.).

Інститут соціальної та політичної психології НАПН України

Наскрізна медіаосвіта в умовах війни: збірник медіаосвітніх програм підвищення кваліфікації

Найдьонова Л.А., Череповська Н.І., Вознесенська О.Л., Чаплінська Ю.С., Умеренкова Н.Ф., Дятел Н.Л.

У збірнику представлено програми підвищення кваліфікації вчителів, працівників психологічної служби в системі освіти, соціальних працівників у системі післядипломної педагогічної освіти, програми для позашкільної освіти (програми для дітей) з урахуванням сучасних теоретичних напрацювань з проблем медіапсихології та кіберпсихології, медіаосвіти та медіакультури. Програми спрямовані на формування загальних та фахових компетентностей у сфері діагностики та аналізу соціально-психологічних проблем, пов'язаних з викликами інфодемії та умовами воєнного стану, з використанням медіапсихологічних інновацій; допомоги особистості в навчальному закладі будь-якого типу з метою створення здоров'язберігального середовища і підвищення якості освіти в Україні; формування готовності організовувати освітній процес з урахуванням викликів інформаційного суспільства воєнного і повоєнного часів.

Упровадження навчальних програм матиме позитивний соціальний ефект: сприятиме розвитку медіакультури, професійному і громадянському самовизначенню молоді, збереженню психологічного благополуччя вихованців закладів освіти всіх рівнів у стресових ситуаціях, зумовлених медіавпливами і життєвими ситуаціями в умовах війни.

Адресовано викладачам вищої, післядипломної педагогічної освіти, медіапедагогам, психологам, соціальним педагогам, учителям закладів освіти всіх рівнів. Може бути корисним студентам педагогічних і психологічних спеціальностей, усім зацікавленим читачам.

Наскрізна медіаосвіта в умовах війни : збірник медіаосвітніх програм

підвищення кваліфікації / Л.А. Найдьонова, Н.І. Череповська, О.Л. Вознесенська, Ю.С. Чаплінська, Н.Ф. Умеренкова, Н.Л. Дятел ; уклад. Н.Ф. Умеренкова; за ред. Л.А. Найдьонової; Інститут соціальної та політичної психології НАПН України. Кропивницький, 2022. 280 с. <http://mediaosvita.org.ua/book/zbirnyk-navchalnyh-program-naskrizna-mediavita-v-umovah-viiny/>

Підготовка тренерів з підвищення психологічної готовності особистості до прийняття конструктивних рішень

Духневич В.М.

Навчальна програма спрямована на формування настановлень щодо пошуку конструктивних шляхів переживання травматичних ситуацій та подій. Запропоновано комплексні практичні знання для тренерів, які допоможуть працювати на рівні окремих громад у структурах психологічних служб системи освіти, у громадських і волонтерських організаціях та здійснювати підготовку психологів (зокрема системи освіти), педагогічних працівників, студентів і учнів, волонтерів до конструктивних дій у надзвичайних ситуаціях. Особливу увагу приділено: відпрацюванню навичок саморегуляції, контролю емоційних реакцій та станів, засвоєнню прийомів недирективного управління діалогом; оволодінню знаннями з історії виникнення та розвитку групових методів роботи; орієнтації щодо основних видів тренінгових груп, специфіки їхньої діяльності; формуванню ключових компетентностей сучасних тренерів з підвищення психологічної готовності особистості до прийняття рішень у надзвичайній ситуації.

Упровадження програми сприятиме розумінню основних механізмів та закономірностей застосування тренінгових технологій для підготовки людини до дій у надзвичайній ситуації; формуванню базових навичок сучасних тренерів з підвищення психологічної готовності особистості до прийняття рішень у надзвичайній ситуації.

Адресовано психологам, аспірантам, педагогічним працівникам, волонтерам та особам, що здобувають другу вищу освіту в галузі прийняття конструктивних рішень у надзвичайній ситуації.

Духневич В.М. Підготовка тренерів з підвищення психологічної готовності особистості до прийняття конструктивних рішень : робоча програма навчальної дисципліни / В.М. Духневич; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький, 2022. 19 с. http://psy-lpr.at.ua/Materials/2022-Final/2022-Dikh_Program.pdf

Превенція і поственція суїцидів, пов'язаних із булінгом (кібербулінгом) у закладах освіти

Чуніхіна С.Л., Умеренкова Н.Ф.

Навчальну програму, спрямовану на формування цілісного бачення принципів та основ профілактики суїцидів і психологічного супроводу постраждалих осіб, розроблено для закладів освіти, які стикаються або можуть

зіткнутися із суїцидальними ризиками в учнівському середовищі. Програма передбачає: висвітлення комплексу заходів з побудови в закладі освіти системи профілактичних заходів первинного, вторинного і третинного рівнів, спрямованих на запобігання суїцидам (буліцидам, медіацидам); огляд сучасних підходів до поственції та організації поственційного супроводу закладів освіти, що застосовуються в деяких країнах-членах ОЕСР (Організація економічного співробітництва і розвитку), і вимог до побудови комунікації та інформування щодо суїциду або його спроби в закладі освіти. Виділено основні індикатори суїцидальної поведінки та динаміки її розвитку, ознаки та характеристики груп суїцидального ризику і вразливих груп, що зумовлюють розроблення напрямів профілактики (превенції), інтервенції та психологічного супроводу (поственції) постраждалих осіб і шкільної громади загалом у разі суїцидального випадку в закладі освіти. Сформульовано принципи раннього та кризового втручання в разі виникнення ризиків суїциду в закладі освіти, пов'язаних з булінгом і кібербулінгом.

Упровадження навчальної програми сприятиме чіткому розумінню учасниками освітнього процесу того, які дії вони можуть і мають виконувати відповідно до своїх функціональних та/або посадових обов'язків безпосередньо в закладі освіти, по яку допомогу і за якою підтримкою й куди вони можуть і мають звернутися в разі виникнення суїцидальної кризи.

Адресовано психологам, соціальним педагогам, керівникам та адміністрації закладів освіти.

Чуніхіна С.Л. Превенція і поственція суїцидів, пов'язаних із булінгом (кібербулінгом) у закладах освіти : програма курсу підвищення кваліфікації для психологів, соціальних педагогів, керівників та заступників керівників закладів освіти / С.Л. Чуніхіна, Н.Ф. Умеренкова; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький, 2022. 29 с. ПоственціяПрограмаMaket.rtf (ispp.org.ua).

Медіапсихологія війни

Найдьонова Л.А.

Програма спрямована на посилення компетентності педагога щодо безпекових питань, до яких відносять сьогодні й інформаційно-психологічну безпеку, здатність зберігати психологічну стійкість в умовах впливу воєнних дій на інформаційний простір. Зміст програми допоможе слухачам розібратися, як у медіапросторі розгортаються інформаційно-психологічні операції, ініційовані країною-агресором, які наразі тут є обмеження, зумовлені необхідністю контрпропаганди. До програми включено також питання обізнаності щодо психологічного травмування і його наслідків, адже це справді один із найбільш масштабних викликів, породжених війною і помножених її медійним висвітленням.

Адресується педагогам, які працюють з дітьми у закладах позашкільної освіти. Програму рекомендовано для використання в центрах професійного розвитку освітян для позашкільної освіти; вона може бути корисною для

підвищення компетентності педагогів закладів загальної середньої освіти.

Найдьонова Л.А. Медіапсихологія війни: навчальна програма для підвищення кваліфікації педагогів закладів позашкільної освіти / Л.А. Найдьонова; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Київ: Мала академія наук учнівської молоді, 2022. 12 с. <http://mediaosvita.org.ua/book/mediapsyhologiya-vijny/>

Основи психології соціального прогнозування

За наук. ред. О.В. Суший

Навчальна програма є експериментальною розробкою, яка ознайомлює з теоретичними та методологічними засадами психології соціального прогнозування. Програма спрямована на засвоєння систематизованого знання теоретичні позиції, методологічні принципи і підходи до психологічного забезпечення соціального прогнозування; покликана розвинути уміння і навички соціально-психологічного прочитання проблем прогнозування соціальних процесів і явищ; надихнути на соціально-психологічні новації в річищі розроблення стратегій і технологій соціального прогнозування; сформувати компетентності експертної діяльності щодо психологічно обґрунтованої оцінки стратегій і технологій соціального прогнозування.

Навчальну програму адресовано здобувачам третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти галузі знань «05 – Соціальні та поведінкові науки» (психологи, соціологи, політологи, соціальні філософи); слухачам курсів підвищення кваліфікації закладів системи післядипломної освіти, зокрема системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців.

Основи психології соціального прогнозування: навч. прогр. дисципл. [спеціальність «053 Психологія» – третій освітньо-науковий рівень вищої освіти] / за наук. ред. О.В. Суший, колектив авт.: Т.В. Данилова, В.В. Жовтянська, О.Ю. Кухарук, О.Р. Малхазов, О.В. Суший, В.О. Татенко; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Київ, 2022. https://methodology.ucoz.net/load/opsp_nr_2022/1-1-0-16

ПІДРУЧНИКИ

Інститут педагогіки НАПН України

Досліджуємо історію і суспільство: підручник з інтегрованого курсу для 5-го класу закладів загальної середньої освіти

Пометун О.І., Малієнко Ю.Б., Ремех Т.О.

Підручник інтегрованого курсу «Досліджуємо історію і суспільство» для 5 класу підготовлено відповідно до вимог Державного стандарту базової середньої освіти та чинної модельної навчальної програми інтегрованого курсу

«Досліджуємо історію і суспільство» для 5-6 класів закладів загальної середньої освіти.

Пометун О.І., Малієнко Ю.Б., Ремех Т.О. Досліджуємо історію і суспільство : підруч. інтегрованого курсу для 5 кл. закл. заг. серед. освіти. Київ: ВД «Освіта», 2022. 174 с. <https://shkola.in.ua/2696-doslidzhuiemo-istoriiu-i-suspilstvo-5-klas-pometun-2022.html>

Українська література: підручник для 5 кл. закладів загальної середньої освіти

Яценко Т.О., Пахаренко В.І., Слижук О.А.

Підручник «Українська література» для 5 класу підготовлено відповідно до вимог Державного стандарту базової середньої освіти та чинної модельної навчальної програми з української літератури для 5-6 класів закладів загальної середньої освіти.

Яценко Т.О., Пахаренко В.І., Слижук О.А. Українська література : підруч. для 5 кл. закл. заг. серед. освіти. / Т.О. Яценко, В.І. Пахаренко, О.А. Слижук. Київ : ВД «Освіта», 2022. 256 с. <http://lib.iitta.gov.ua/731975>

ПОСІБНИКИ

Інститут педагогіки НАПН України

Біологічні системи. 10-11 класи

Коршевнік Т.В.

Навчальний посібник поглиблює і систематизує знання старшокласників про закономірності структури і функціонування біологічних систем, інформує про їх використання й перспективні напрями досліджень. Матеріал посібника сприяє розвитку природничо-наукової компетентності, надає можливість підготуватися до ЗНО, до участі в олімпіадах і біологічних турнірах.

Посібник призначений для самостійної роботи учнівства 10-11 класів, буде корисним вчителям біології та екології, студентам і викладачам закладів вищої педагогічної освіти, фахівцям закладів післядипломної педагогічної освіти.

Коршевнік Т.В. Біологічні системи. 10-11 класи : навчальний посібник. [Електронне видання]. Київ: Педагогічна думка, 2022. 123 с. <https://undip.org.ua/library/biolohichni-systemy-10-11-klasy/>

Біологія в завданнях. 10-11 класи

Коршевнік Т.В.

Посібник містить вправи і завдання, що охоплюють основний зміст шкільного курсу біології та орієнтують учнів на опанування різними видами навчальної діяльності як під керівництвом вчителя, так і самостійно; дозволяють перевіряти не лише предметні біологічні, але й загальнонавчальні уміння.

Посібник призначений для вчителів біології та учнівства закладів загальної середньої освіти.

Коршевнюк Т.В. Біологія в завданнях. 10-11 класи : навчальний посібник. [Електронне видання]. Київ: Педагогічна думка, 2022. 77 с. <https://undip.org.ua/library/biologiia-v-zavdanniakh-10-11-klasy/>

Екологічна безпека і сталий розвиток. 10 клас

Рибалко Л.М.

Навчальний посібник призначено для учнів 10 класу закладів загальної середньої освіти, які вивчають курс за вибором «Екологічна безпека і сталий розвиток». Він поглиблює і систематизує знання старшокласників про екологічну безпеку і сталий розвиток. Матеріал посібника сприяє розвитку природничо-наукової компетентності, надає можливість підготуватися до ЗНО, до участі в олімпіадах і біологічних турнірах.

Посібник призначений для учнів загальноосвітніх навчальних закладів та вчителів біології.

Рибалко Л.М. Екологічна безпека і сталий розвиток. 10 клас : навчальний посібник. [Електронне видання]. Київ: Педагогічна думка, 2022. 63 с. <https://undip.org.ua/library/ekolohichna-bezpeka-i-stalyy-rozvytok-10-klas/>

Моделювання в біології. 10-11 класи

Козленко О.Г.

Посібник розроблено для проведення занять елективного курсу «Моделювання в біології, 10-11 класи» для загальноосвітніх навчальних закладів. До кожної з тем наведено 1-3 блоки моделей та/або розробка спільної загальної діяльності (експертна робота у вигляді генетичного консиліума, проєктно-рольова гра-конференція). Моделі, об'єднанні в блоки, належать до різних класів (об'ємні, графічні, математичні, вербальні, імітаційні, семіотичні моделі). Посібник містить розробки блоків моделей для використання на елективному курсі в формі групової роботи учнів; також може бути використаний на уроках біології базового та поглибленого рівнів.

Посібник призначений для учнів загальноосвітніх навчальних закладів.

Козленко О.Г. Моделювання в біології. 10-11 класи : навчальний посібник. [Електронне видання]. Київ: Педагогічна думка, 2022. 103 с. <https://undip.org.ua/library/modeliuvannia-v-biologii-10-11-klasy/>

Органічні речовини. 11 клас

Величко Л.П.

Навчальний посібник призначено для учнів 11 класів закладів загальної середньої освіти, які вивчають курс за вибором «Органічні речовини». Посібник містить відомості про органічні сполуки, узагальнені з позицій електронних ефектів у молекулах, хімічних реакцій, методів добування речовин, розглянуто причини їхньої багатоманітності, рівні структурної організації. Інформацію викладено переважно у формі таблиць, порівняльних схем, наведено завдання і

вправи для самостійної роботи учнів, у тому числі, в тестовій формі.

Посібник містить словник основних термінів, довідкові матеріали з історії відкриття і синтезу органічних речовин.

Для учнів закладів загальної середньої освіти.

Величко Л.П. Органічні речовини. 11 клас : навчальний посібник. [Електронне видання]. Київ: Педагогічна думка, 2022. 123 с. <https://undip.org.ua/library/orhanichni-rechovyny-11-klas/>

Розв'язування задач з хімії. 10-11 класи

Вороненко Т.І.

Посібник призначено для вивчення учнями закладів загальної середньої освіти курсу за вибором «Розв'язування задач з хімії. 10-11 класи». Він містить задачі всіх типів, які визначено у навчальних програмах «Хімія, 7-9», «Хімія, 10-11» (рівня стандарту і профільного рівня) і програмах ЗНО. Задачі кожного з типів розв'язано кількома способами, що дає змогу учневі обрати найприйнятніший для нього.

Навчальний посібник може бути використано як самоучитель учнями не лише старшої, а й основної школи (обрані теми). Його можуть використовувати вчителі, викладачі закладів профільної середньої, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої освіти, студенти закладів вищої педагогічної освіти.

Вороненко Т.І. Розв'язування задач з хімії. 10-11 класи : навчальний посібник. [Електронне видання]. Київ: Педагогічна думка, 2022. 145 с. <https://undip.org.ua/library/rozv-iazuvannia-zadach-z-khimii-10-11-klassy/>

Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України

Професійна підготовка вчителів старшої школи у зарубіжних країнах: навчальний посібник для дистанційного курсу

Годлевська К.В., Котун К.В., Постригач Н.О., Старощук Ю.М.

У навчальному посібнику окреслено можливості використання прогресивних ідей зарубіжного досвіду педагогічної освіти у системі вищої і післядипломної педагогічної освіти України на законодавчому, організаційно-педагогічному і змістовно-процесуальному рівнях. Відповідно до кожного розділу навчального посібника розроблено практичні завдання та питання для самоконтролю.

Упровадження посібника сприятиме підвищенню загальної й методологічної культури здобувачів освіти, формуванню порівняльно-педагогічної компетентності, оновленню дидактичних матеріалів для освітніх програм підготовки здобувачів вищої, фахової передвищої, професійної освіти; удосконаленню методів і форм фахової підготовки до сучасних вимог науково-технічного прогресу, реальних умов глобальної конкуренції.

Навчальний посібник адресовано викладачам і студентам закладів вищої,

безперервної педагогічної освіти для використання в процесі підготовки та підвищення кваліфікації фахівців педагогічного профілю за галуззю «01 Освіта/Педагогіка».

Професійна підготовка вчителів старшої школи у зарубіжних країнах : навчальний посібник для дистанційного курсу / К.В. Годлевська, К.В. Котун, Н.О. Постригач, Ю.М. Старощук. Київ: ІПОД імені Івана Зязюна НАПН України, 2022. 190 с.

Інститут проблем виховання НАПН України

Соціально успішна особистість: сутність і технології виховання

Федорченко Т.Є., Кириченко В.І., Нечерда В.Б., Тарасова Т.В., Безрук К.О., Лаврентьєва І.В.

У навчально-методичному посібнику представлено змістовно-технологічне забезпечення процесу формування соціально успішної особистості старшокласника: «CASE-STUDY» як технологія виховання, розвивальний потенціал технології портфоліо у виховному процесі, адвокація як технологія позитивних змін освітнього середовища, практика застосування гейміфікації в системі закладів загальної середньої освіти, засоби інформаційно-комунікативних технологій у формуванні соціально успішної особистості старшокласника.

Очікуваний соціальний ефект упровадження полягає у підвищенні рівня сформованості соціально успішної особистості, удосконаленні змісту і методів формування соціально успішної особистості старшокласника у системі загальної середньої освіти.

Навчально-методичний посібник може бути використаний у процесі підготовки спецкурсів і спецсемінарів із загальної педагогіки, теорії та методики виховання у педагогічних закладах освіти різних рівнів акредитації; розробленні рекомендацій щодо діяльності методичних об'єднань класних керівників, у структурі підвищення фахової підготовки через систему інститутів післядипломної педагогічної освіти.

Соціально успішна особистість: сутність і технології виховання : навч.-метод. посіб. / Т.Є. Федорченко, В.І. Кириченко, В.Б. Нечерда, Т.В. Тарасова, К.О. Безрук, І.В. Лаврентьєва; за ред. Т.Є. Федорченко. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2022. 181 с.

Знаю. Вмію. Дію: навчально-методичний посібник для формування екологічної компетентності школярів

Толочко С.В., Бордюг Н.С., Міронець Л.П.

Навчально-методичний посібник містить науково обґрунтовану теоретичну і практичну інформацію, методичний інструментарій формування екологічної компетентності, свідомості та екологічно відповідального ставлення до довкілля у здобувачів освіти. Поглиблює набуті теоретичні екологічні знання та забезпечує набуття практичних умінь, навичок в галузі екології, на основі яких

здобувач освіти може здійснювати активну практичну природоохоронну діяльність як особистісну, так і громадську.

Навчально-методичний посібник спрямований на формування екологічної компетентності на засадах емоційно-ціннісного ставлення до довкілля, посилення ролі дітей та молоді у вирішенні екологічних проблем громади.

Очікуваний соціальний ефект упровадження навчально-методичного посібника полягає у вихованні свідомих, екологічно грамотних громадян, здатних критично мислити та приймати компетентні рішення в довкіллі; актуалізації соціально значущих функцій освіти, зростанні соціальної згуртованості навколо вирішення екологічних проблем, сприянні соціальному становленню школярів.

Навчально-методичний посібник адресовано науковим і практичним працівникам системи освіти, педагогічним працівникам закладів позашкільної освіти, студентам закладів фахової передвищої, вищої освіти та слухачам курсів післядипломної освіти, громадським екологічним організаціям тощо.

Знаю. Вмію. Дію : навчально-методичний посібник для формування екологічної компетентності школярів / С.В. Толочко, Н.С. Бордюг, Л.П. Міронець, Київ, 2022. 121 с.

Військово-патріотичне виховання учнів в умовах ідейно-світоглядної конфронтації

Остапенко О.І., Тимчик М.В., Зубалій М.Д., Журба К.О., Бінецький Д.О., Касіч Н.П., Кузора І.В.

У посібнику уточнено складові військово-патріотичного виховання учнів старших класів закладів загальної середньої освіти в умовах ідейно-світоглядної конфронтації; представлено критерії та показники визначення рівнів військово-патріотичної вихованості підлітків та старшокласників; висвітлено методики військово-патріотичного виховання молодших і старших підлітків у процесі фізкультурно-оздоровчої діяльності і фізкультурно-масової роботи; визначено ефективність військово-патріотичного виховання молодших і старших підлітків у процесі фізкультурно-оздоровчої діяльності і фізкультурно-масової роботи.

Очікуваний соціальний ефект упровадження навчально-методичного посібника полягає у підвищенні рівня патріотичної вихованості учнів в умовах ідейно-світоглядної конфронтації

Навчально-методичний посібник адресовано викладачам предмета «Захист України», вчителям фізичної культури, тренерам спортивних гуртків і секцій військово-патріотичного спрямування.

Військово-патріотичне виховання учнів в умовах ідейно-світоглядної конфронтації : навчально-методичний посібник / О.І. Остапенко, М.В. Тимчик, М.Д. Зубалій, К.О. Журба, Д.О. Бінецький, Н.П. Касіч, І.В. Кузора; за ред. О.І. Остапенко. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2022. 165 с.

**Інститут спеціальної педагогіки і психології
імені Миколи Ярмаченка НАПН України**

**Технології білінгвального навчання глухих та слабкочуючих
Адамюк Н.Б., Дробот О.А., Замша А.В.**

У посібнику представлено системний опис білінгвального (жестово-словесного) підходу до навчання здобувачів освіти з порушеннями слуху. Запропоновано періодизацію генезису ідей білінгвального підходу в сурдопедагогіці. Представлено результати порівняльного аналізу монолінгвального та білінгвального підходів до організації освітнього середовища осіб із порушеннями слуху. Обґрунтовано розмежування термінів «бімодальний білінгвізм», «жестовий білінгвізм», «мономодальний білінгвізм» тощо. Описано особливості проектування бімодально-білінгвального освітнього середовища як найбільш доступного для здобувачів освіти з порушеннями слуху. Представлено класифікацію білінгвальних технологій двох груп – комунікативно-адаптувальних і бімодально-білінгвальних.

Упровадження технологій білінгвального навчання сприятиме підвищенню ефективності освітнього процесу глухих та напівглухих здобувачів освіти через урахування специфіки їхніх комунікативних потреб.

Посібник адресовано педагогічним працівникам закладів, в яких здобувають освіти глухі та напівглухі особи, викладачам закладів вищої освіти педагогічного профілю, вченим у галузі спеціальної освіти, а також усім, кого цікавить питання жестово-словесного навчання глухих та напівглухих здобувачів освіти.

Технології білінгвального навчання глухих та слабкочуючих : навчально-методичний посібник / Н.Б. Адамюк., О.А. Дробот, А.В. Замша. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021. 377 с. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/732057>

**Чути і спілкуватись. Крок за кроком з батьками
Литовченко С.В., Жук В.В., Литвинова В.В.**

Навчально-методичні матеріали висвітлюють особливості розвитку, навчання та виховання дітей з порушеннями слуху раннього та дошкільного віку. Подано рекомендації щодо організації попереджувально-розвивального середовища; методичні прийоми та педагогічні технології, що уможливають забезпечення індивідуальних потреб дитини в умовах спеціального закладу освіти, закладу з інклюзивним навчанням та вдома.

Діагностуючи порушення слуху у дитини, батьки часто опиняються у ситуації невизначеності, їм бракує необхідної інформації та підтримки. Посібник покликаний надати корисну інформацію, підказки про перші кроки, які слід здійснити в такій ситуації.

Адресовано педагогам закладів дошкільної освіти, ІРЦ, центрів раннього втручання, методичним працівникам, слухачам курсів підвищення кваліфікації педагогічних кадрів, студентам закладів вищої педагогічної освіти, батькам дітей з порушеннями слуху.

Чути і спілкуватись. Крок за кроком з батьками : навчально-методичний посібник для педагогів та батьків / С.В. Литовченко, В.В. Жук, В.В. Литвинова. Київ, 2021. (1,5 друк. арк.)

Кохлеарна імплантacja та реабілітacja осіб з кохлеарними імплантатами Шевченко В.М.

У посібнику розглянуто проблему реабілітациі дітей з порушеннями слуху, слухопротезованими кохлеарними імплантатами. Висвітлено основні аспекти виявлення порушення слуху різного ступеня, надання ранньої допомоги та сучасний метод слухопротезування – кохлеарну імплантацию. Розкрито основні показники розвитку слуху у дитини після кохлеарної імплантациі та важливість комплексного підходу в реабілітациі. У роботі наголошується на важливості впровадження в освітній процес корекційних програм розвитку слухомовленневого сприйняття після кохлеарної імплантациі.

Адресовано педагогам закладів освіти, ІРЦ, центрів раннього втручання, методичним працівникам, слухачам курсів підвищення кваліфікації педагогічних кадрів, студентам закладів вищої педагогічної освіти, батькам дітей з порушеннями слуху.

Шевченко В.М. Кохлеарна імплантacja та реабілітacja осіб з кохлеарними імплантатами : навчально-методичний посібник. Київ, 2021. (4,0 друк. арк.)

Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського

Антологія текстів з реформування змісту загальної середньої освіти в Україні (1991-2017)

Березівська Л.Д., Гавриленко Т.Л., Сухомлинська О.В., Міхно О.П., Тарнавська С.В., Дурдас А.П., Деревянко Т.М., Серeda X.В., Бойко О.А.

Хрестоматія висвітлює розвиток змісту загальної середньої освіти в українській державі. До збірника ввійшли найвагоміші документи, зокрема закони, програми, стратегії, концепції, стандарти й аналітичні матеріали, що обґрунтовували і регулювали процеси реформування змісту цієї ланки освіти в Україні протягом 1991-2017 рр.

Видання адресовано науковим, науково-педагогічним працівникам закладів вищої освіти та обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти, учителям, здобувачам освіти, працівникам освітянських бібліотек, а також усім, хто цікавиться історією освіти.

Антологія текстів з реформування змісту загальної середньої освіти в Україні (1991-2017): [хрестоматія] / НАПН України, ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського; [упоряд.: Л.Д. Березівська, Т.Л. Гавриленко, О.П. Міхно, О.В. Сухомлинська та ін.; наук. ред.: Л.Д. Березівська, О.В. Сухомлинська]. Вінниця: ТВОРИ, 2022., 582 с. <https://dnpb.gov.ua/ua/?ourpublications=31688>; <https://lib.iitta.gov.ua/731413/>

ДОВІДКОВА ПРОДУКЦІЯ

ДОВІДНИКИ, БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОКАЖЧИКИ, ІНФОРМАЦІЙНІ ТА ДОВІДКОВІ БЮЛЕТЕНІ

Інститут педагогіки НАПН України

Освіта в реаліях війни: орієнтири міжнародної спільноти

**Локшина О.І., Глушко О.З., Джурило А.П., Кравченко С.М.,
Максименко О.О., Нікольська Н.В., Шпарик О.М.**

У виданні подано огляд позицій і поглядів міжнародної спільноти з питань функціонування освіти в умовах воєнних дій. Проаналізовано мотиви нищення освіти, безпосередні та довготривалі згубні наслідки цього як для самої освіти, так і для учасників освітнього процесу. З'ясовано орієнтири міжнародних та неурядових організацій щодо забезпечення неперервності освіти в умовах війни та включення біженців і внутрішньо переміщених осіб до навчального процесу; охарактеризовано підтримку Європейського Союзу з інтеграції українських дітей та молоді до систем освіти держав-членів ЄС.

Для розробників освітньої політики, управлінців, педагогів, батьків, широкої педагогічної громадськості.

Освіта в реаліях війни: орієнтири міжнародної спільноти : оглядове видання / О.І. Локшина, О.З. Глушко, А.П. Джурило, С.М. Кравченко, О.О. Максименко, Н.В. Нікольська, О.М. Шпарик ; за заг. ред. О. Топузова, О. Локшиної ; Нац. акад. пед. наук, Ін-т педагогіки НАПН України. Київ: Пед. думка, 2022. 66 с. <https://doi.org/10.32405/978-966-644-614-8-2022-55> ; <https://lib.iitta.gov.ua/732730/>

Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України

Підготовка педагогічного персоналу до роботи з дорослими у закладах формальної і неформальної освіти

Аніщенко О.В., Калюжна Т.Г., Котирло Т.В., Радомський І.П.

У довідковому виданні систематизовано анотовану бібліографію з проблеми підготовки педагогічного персоналу до роботи з дорослими (довідкові видання, аналітичні матеріали, концепції, монографії, дисертації, посібники, методичні рекомендації і вказівки, освітньо-професійні та навчальні програми, статті, тези, відеоматеріали, презентації).

Адресовано освітянам і науковцям, представникам громадських організацій, які здійснюють освітню, просвітницьку, дослідницьку діяльність у сфері освіти дорослого населення.

Підготовка педагогічного персоналу до роботи з дорослими у закладах формальної і неформальної освіти : анотований бібліографічний покажчик /

Аніщенко О.В., Калюжна Т.Г., Котирло Т.В., Радомський І.П.; за заг. ред. О.В. Аніщенко. Київ: ПООД імені Івана Зязюна НАПН України, 2022. 282 с.

Інститут соціальної та політичної психології НАПН України

Стан суспільної свідомості в Україні напередодні повномасштабного російського вторгнення

Імшенецька І., Базь Л., Черниш Л.

Бюлетень підготовлено за даними всеукраїнського репрезентативного опитування, проведеного Інститутом соціальної та політичної психології НАПН України спільно з Асоціацією політичних психологів України 7-16 лютого 2022 р. Опитування є черговим етапом здійснюваного впродовж багатьох років моніторингу стану суспільної свідомості в Україні. Отримані дані в міру можливості порівнюються з результатами попередніх опитувань.

Для науковців, працівників ЗМІ, представників громадськості.

Імшенецька І., Базь Л., Черниш Л. Стан суспільної свідомості в Україні напередодні повномасштабного російського вторгнення. Лютий, 2022 : інформаційний бюлетень / Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Київ, 2022. 78 с.

Інформаційна поведінка і потреби вчителів Донецької і Луганської областей України

Найдьонова Л.А., Найдьонов М.І., Григоровська Л.В., Умеренкова Н.Ф., Найдьонов І.М., Степченков Д.Я.

У довідковому бюлетені представлено результати масового опитування вчителів, що проводилося в межах міжнародної співпраці з ГО «Ц-ДРІМ» на виконання проєкту Modern Teacher's Lab for Eastern Ukraine (USAID Democratic Governance East Activity) спільно з Інститутом рефлексивних досліджень і спеціалізації. Опитування проводилося в жовтні-листопаді 2021 р. за квотною ступеневою вибіркою в 456 осіб, що репрезентує вчителів 1-4 та 5-11-х класів закладів загальної середньої освіти Донецької і Луганської областей України (підконтрольних територій) за статтю, віковими групами (молодь, середній і пенсійний вік), типом місця мешкання (місто/село і селище). Питання охоплюють характеристики інформаційної поведінки, ставлення та емоційні реакції на проблеми різного рівня, зокрема переживання щодо пандемії, дистанційної освіти, дискримінації (гендерно зумовленої, щодо людей з інвалідністю, вимушених переселенців, а також цифрової нерівності).

Соціальний ефект використання інформаційного бюлетеня як аналітичного інструментарію прийняття рішень полягає в підвищенні ефективності політик і практик збереження психічного здоров'я суб'єктів освіти, стійкості до ворожих спецоперацій, а відтак інформаційної безпеки країни загалом.

Для педагогів, управлінців у сфері освіти, фахівців центрів професійного розвитку працівників освіти, системи післядипломної педагогічної освіти,

викладачів закладів вищої освіти, працівників ЗМІ, представників громадськості.

Інформаційні поведінка і потреби вчителів Донецької і Луганської областей України : інформаційний бюлетень / Л.А. Найдьонова, М.І. Найдьонов, Л.В. Григоровська, Н.Ф. Умеренкова, І.М. Найдьонов, Д.Я. Степченко
Інститут соціальної та політичної психології НАПН України, Інститут рефлексивних досліджень і спеціалізацій. Київ, 2022.
URL: http://profprestige.org.ua/publ/Inf_bul_2021vd.pdf

Психологічний стан населення в умовах повномасштабної війни

Чуніхіна С.Л.

З'ясовано проблемні місця в умовах повномасштабної війни, що дає змогу підтримувати громадян у період воєнного стану і повоєнного відновлення України. Дослідження проводилося методом онлайн-опитування на онлайн-панелі Kantar Україна й охопило осіб віком 18-55 років у містах України з населенням понад 50 тис. Методологія дослідження, зокрема розроблені індикатори та опитувальник, базуються на наукових розробках Інституту соціальної та політичної психології НАПН України.

Адресовано широкому колу працівників соціогуманітарної сфери, які опікуються проблемами надання допомоги населенню у подоланні наслідків війни (заподіяння довготривалої шкоди психоемоційному благополуччю і працездатності особистості, розлади соціальної адаптації і поведінки, поширення конфліктогенних явищ у громадах, посилення відцентрових тенденцій у суспільстві загалом).

Дослідження психологічного стану населення в умовах повномасштабної війни : прес-реліз / Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Київ, 2022. (ispp.org.ua) Прес-реліз – Дослідження психологічного стану населення в умовах повномасштабної війни – Інститут соціальної та політичної психології

Інститут професійної освіти НАПН України

Підготовка майбутніх кваліфікованих робітників до молодіжного підприємництва

Базиль Л.О., Байдулін В.Б., Гриценко І.А., Єршова Л.М., Орлов В.Ф., Савченко М.О., Теловата М.Т., Тітова О.А.

У довіднику представлено інформацію про діяльність структурних підрозділів закладів професійної (професійно-технічної) освіти, якими передбачено сприяння підготовці учнівської молоді до підприємницької діяльності. Висвітлено основні офіційні джерела, знання яких є важливим для відкриття й ведення власної справи, організації кар'єрного консультування здобувачів професійної освіти. Зібрано наукові, навчальні, виробничо-практичні, довідкові видання та педагогічні інновації науковців Інституту професійної освіти НАПН України з питань підготовки молоді до підприємництва.

Для керівників, педагогічних працівників, організаторів і працівників центрів кар'єри, бізнес-центрів та інших структурних підрозділів закладів професійної (професійно-технічної) освіти, які опікуються розвитком кар'єрної і підприємницької компетентностей майбутніх фахівців, їх підготовкою до відкриття і ведення власної справи для забезпечення громадян гідною працею задля повоєнного відновлення економіки країни і сталого розвитку суспільства

Підготовка майбутніх кваліфікованих робітників до молодіжного підприємництва: довідник / Л.О. Базиль, В.Б. Байдулін, І.А. Гриценко, Л.М. Єршова, В.Ф. Орлов, М.О. Савченко, М.Т. Теловата., О.А. Тімова; за ред. О.А. Тімової. Київ: ІПО НАПН України. <http://lib.iitta.gov.ua/733742/>

Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського

Науково-інформаційна та соціокультурна діяльність провідних освітянських бібліотек – 2022

Уклад: Гончаренко О.Л., Хемчян І.І.

Головною метою підготовки довідника є узагальнення та поширення інформації про інформаційну та видавничу діяльність провідних освітянських книгозбірень мережі освітянських бібліотек МОН України та НАПН України, а саме: про створення наукових видань, укладання бібліографічних посібників, інструктивно-методичних матеріалів, а також про науково-практичні заходи, спрямовані на підвищення професійного рівня бібліотечних працівників освітянської галузі.

Довідник призначений для бібліотечних працівників, методистів управлінь освіти й науки обласних та міських держадміністрацій, інших фахівців, задіяних в інформаційному забезпеченні педагогічної науки і практики.

Науково-інформаційна та соціокультурна діяльність провідних освітянських бібліотек – 2022: довідник / НАПН України, ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського / уклад.: О.Л. Гончаренко, І.І. Хемчян; наук. ред. Л.О. Пономаренко. Вінниця: ТВОРИ, 2022. 140 с. http://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2022/07/directory_2022.pdf

Дисертації з питань освіти (1991-2021)

Упоряд.: Пономаренко Л.О., Зоріна Н.Є., Коваленко С.Г., Крочева Н.М., Павленко Т.С.

Бібліографічний покажчик містить відомості про захищені дисертації за роки незалежності України (1991-2021 рр.) на здобуття вчених ступенів кандидата та доктора педагогічних наук за спеціальностями: 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки, 13.00.02 – теорія та методика навчання (з галузей навчання), 13.00.03 – корекційна педагогіка, 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти, 13.00.05 – соціальна педагогіка, 13.00.06 – теорія і методика управління освітою, 13.00.07 – теорія і методика виховання, 13.00.08 – дошкільна

педагогіка, 13.00.09 – теорія навчання, 13.00.10 – інформаційно-комунікаційні технології в освіті.

Видання адресовано дослідникам освіти, керівникам закладів освіти, педагогам, здобувачам вищої освіти, аспірантам, бібліотекарям та всім, хто цікавиться питаннями педагогічної науки, освіти.

Дисертації з питань освіти (1991-2021) : наук.-допом. бібліогр. покажч. / упоряд.: Л.О. Пономаренко, Н.Є. Зоріна, С.Г. Коваленко, Н.М. Кропочева, Т.С. Павленко; наук. ред. Л.О. Пономаренко; бібліогр. ред. Л.О. Пономаренко ; НАПН України, ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського. Вінниця: ТВОРИ, 2022. 1099 с. http://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2022/10/Dysertatsiyi_z_pytan_osvity-2022.pdf

Бібліотека в інформаційно-освітньому середовищі

Упоряд.: Рубан А.І., Лобановська І.Г.

Бібліографічний покажчик містить інформацію про книги, статті з наукових збірників, періодичних і продовжуваних видань, електронні ресурси України і зарубіжних країн за період 2019-2021 рр. з актуальних питань теорії, методики та практики бібліотечної діяльності, організації роботи бібліотек на сучасному етапі.

Покажчик розраховано на працівників бібліотек. Він також стане в пригоді тим, хто займається науково-дослідною, науково-педагогічною, науково-методичною та навчально-виховною діяльністю.

Бібліотека в інформаційно-освітньому середовищі : наук.-допом. бібліогр. покажч. / упоряд.: А.І. Рубан, І.Г. Лобановська; наук. ред. Л.О. Пономаренко ; наук. консультант Т.В. Добко. НАПН України, Держ. наук.-пед. б-ка України імені В.О. Сухомлинського Вінниця: ТВОРИ, 2022. 195 с. (Серія «На допомогу професійній самоосвіті працівників освітянських бібліотек»; вип. 26). https://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2022/12/Biblioteka_v_informatsiyno-osvitnomu_seredovyshchi-2022.pdf

Міжнародні та Всеукраїнські педагогічні читання «Василь Сухомлинський у діалозі з сучасністю» (1993-2020)

Упоряд.: Сухомлинська О.В., Сухомлинська Л.В., Страйгородська Л.І., Мушка І.В., Чала Н.В.

Науково-допоміжний бібліографічний покажчик «Міжнародні та Всеукраїнські педагогічні читання «Василь Сухомлинський у діалозі з сучасністю» є складником біобібліографічного репертуару, присвяченого Василю Олександровичу Сухомлинському. Він відображає тематичну єдність документів, які підготовлено і оприлюднено з нагоди проведення педагогічних читань з 1993 по 2020 рр. Їхні тематика і зміст присвячено розгляду і аналізу ідей та практичного доробку педагога крізь призму актуальних проблем, що постали перед освітою і педагогічною наукою в цей період.

Покажчик адресовано вченим, педагогічним працівникам, аспірантам, студентам, бібліотечним фахівцям, усім, хто вивчає творчу спадщину В.О. Сухомлинського.

Міжнародні та всеукраїнські педагогічні читання «Василь Сухомлинський у діалозі з сучасністю» (1993–2020): наук.-допом. бібліогр. покажч. [Електронне видання] / упоряд.: О.В. Сухомлинська, Л.В. Сухомлинська, Л.І. Страйгородська та ін.; наук. консультант О.В. Сухомлинська; наук. ред. Л.Д. Березівська; бібліогр. ред. Є.Ф. Демида. – НАПН України, ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського. Вінниця: ТВОРИ, 2022. 457 с. <http://dnpb.gov.ua/ua/?ourpublications=31698#more-31698>; <https://lib.iitta.gov.ua/731439/>

Творчий доробок Василя Григоровича Кременя в інноваційному розвитку освіти України

Упоряд.: Лапаєнко С.В., Пономаренко Л.О., Бондарчук О.Б.

У тридцять четвертому випуску біобібліографічного покажчика із серії «Академіки НАПН України» представлено науковий доробок президента НАПН України академіка В.Г. Кременя. Покажчик уміщує бібліографічний список друкованих праць за 33 роки (1990-2022), зокрема, це – монографії, навчально-методичні посібники, підручники, довідкові видання, статті в наукових збірниках, матеріалах наукових конференцій та публікації в періодичних виданнях, електронні ресурси. До покажчика увійшла також література про наукову й громадську діяльність В.Г. Кременя за цей період, законодавчі та нормативно правові документи України за 2000-2005 рр.

Покажчик адресовано педагогічним, науково-педагогічним, науковим і бібліотечним працівникам, здобувачам освіти і всім, хто цікавиться питаннями педагогічної науки, освіти, філософії та політології.

Творчий доробок Василя Григоровича Кременя в інноваційному розвитку освіти України : біобібліогр. покажч. / упоряд.: С.В. Лапаєнко, Л.О. Пономаренко, О.Б. Бондарчук; авт. вступ. статті Л.І. Ткаченко; наук. консульт. Л.І. Ткаченко, С.М. Кравченко, наук. ред. Л.Д. Березівська; бібліогр. ред. О.Б. Бондарчук; літ. ред. Н.М. Василенко. 5-те вид., допов. Київ: ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського. Т-во «Знання» України, 2022. 400 с. (Серія «Академіки НАПН України»; вип. 34). http://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2022/06/Kremen_2022.pdf

Педагогічні видання німецькою мовою другої половини ХІХ ст. – 1917 р. у фонді Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського

Упоряд.: Дяченко Л.М., Кропачева Н.М.

У науково-допоміжному бібліографічному покажчику систематизовано педагогічні видання німецькою мовою другої половини ХІХ ст. – 1917 р. фонду Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського.

Показчик адресовано науковим та науково-педагогічним працівникам, здобувачам наукових ступенів, викладачам та здобувачам освіти закладів освіти різних рівнів, бібліотечним працівникам та всім, кого цікавлять питання розвитку педагогічної науки й освіти в історичній ретроспективі.

Педагогічні видання німецькою мовою другої половини ХІХ ст. – 1917 р. у фонді Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського : наук.-допом. бібліогр. показч. [Електронне видання] / упоряд.: Л.М. Дяченко, Н.М. Кропочева; наук. ред. Л.Д. Березівська ; бібліогр. ред. Н.М. Кропочева. НАПН України, ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського Вінниця: ТВОРИ, 2022. 214 с. <https://dnpb.gov.ua/ua/?ourpublications=31683> ; <https://lib.iitta.gov.ua/731414/>

Українські дитячі періодичні видання 20-х – початку 40-х років ХХ ст. у фонді Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського

Упоряд.: Тарнавська С.В., Якобчук Н.О., Василенко С.Б.

У каталозі представлено зміст українських дитячих періодичних видань 20-х – початку 40-х років ХХ ст. із фонду ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського, які виходили на теренах України в досліджуваний період, зокрема «Більшовиченята», «Будь напоготові!», «Весела бригада», «Жовтень», «Дитячий рух», «Піонерія», «Червоні квіти» та ін.

Каталог адресовано науковим та науково-педагогічним працівникам, вчителям, вихователям, книгознавцям, бібліотекарям, бібліографам та всім, хто цікавиться історією освіти й виховання, педагогічної науки, дитячої літератури.

Українські дитячі періодичні видання 20-х – початку 40-х років ХХ ст. у фонді Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського : каталог / НАПН України, Держ. наук.-пед. б-ка України імені В.О. Сухомлинського; упоряд.: С.В. Тарнавська, С.М. Хопта, Н.О. Якобчук, С.Б. Василенко; авт. вступ. ст. Н.М. Коляда; наук. ред. Л.Д. Березівська. Вінниця: ТВОРИ, 2022. 338 с. <https://dnpb.gov.ua/ua/?ourpublications=32243>; <https://lib.iitta.gov.ua/732160/>

Діяльність НАПН України щодо науково-методичного забезпечення модернізації та реформування освіти

Автори-упоряд.: Лапаєнко С.В., Агалець І.О., Гуралюк А.Г., Закатнов Д.О., Селецький А.В., Росток М.Л., Рабаданова Л.В., Вараксіна Н.В., Годецька Т.І.

Видання ознайомлює з результатами сучасних досліджень українських та зарубіжних науковців з низки актуальних питань інноваційного розвитку освітянської галузі в умовах загальноцивілізаційних викликів, розгортання євроінтеграційних та глобалізаційних процесів, імплементації нового освітнього законодавства, значного зростання фахової інформації.

Видання складається з дев'яти оглядів: восьми аналітичних та одного реферативного, згрупованих у три тематичних розділи: «Теоретичне і методичне

забезпечення модернізації та реформування освітньої галузі України»; «Психолого-педагогічні аспекти модернізації та реформування освітнього процесу»; «Впровадження інноваційних технологій у контексті модернізації й реформування освіти».

Показчик адресовано науковим, науково-педагогічним, педагогічним і бібліотечним працівникам, працівникам методичних підрозділів закладів освіти, інформаційних служб, здобувачам освіти й усім, хто цікавиться питаннями розвитку освіти й педагогіки.

Діяльність НАПН України щодо науково-методичного забезпечення модернізації та реформування освіти : огляд. вид. / НАПН України, ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського; авт.-упоряд.: С.В. Лапаєнко, І.О. Агалець, А.Г. Гуралюк, Д.О. Закатнов, М.Л. Ростока та ін.; наук. ред. С.В. Лапаєнко. Вінниця: ТВОРИ, 2022. 214 с. http://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2022/07/overview_edition_2022.pdf

Відділення філософії освіти, загальної та дошкільної педагогіки НАПН України: 30 років наукової діяльності

Упоряд.: Лапаєнко С.В., Агалець І.О., Бондарчук О.Б., Білоцерківець І.П.

Бібліографічний показчик видань науковців Відділення філософії освіти, загальної та дошкільної педагогіки НАПН України містить опис та класифікацію результатів діяльності Відділення і відображає творчий доробок дійсних членів, членів-кореспондентів, докторів наук, кандидатів наук – співробітників віднесених до нього підвідомчих установ академії. Це, зокрема, монографії, підручники, навчальні посібники, довідкові та інформаційно-аналітичні видання тощо, опубліковані упродовж тридцяти років (1993-2022). Добір матеріалу закінчено червнем 2022 р. Показчик складено з п'яти розділів, які містять понад 2 тис. бібліографічних записів наукових, навчальних, довідкових праць тощо.

Показчик адресовано науковим, науково-педагогічним, педагогічним і бібліотечним працівникам, працівникам методичних підрозділів закладів освіти, інформаційних служб, здобувачам освіти й усім, хто цікавиться питаннями розвитку освіти й педагогіки.

Відділення філософії освіти, загальної та дошкільної педагогіки НАПН України: 30 років наукової діяльності : наук.-допом. бібліогр. показч. / упоряд.: С.В. Лапаєнко, І.О. Агалець, О.Б. Бондарчук, І.П. Білоцерківець; наук. ред. С.О. Сисоєва]. НАПН України, ДНПБ України імені В.О. Сухомлинського Вінниця: Нілан-ЛТД, 2022. 368 с. : https://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2022/12/Viddilennya_filosofiyi_osvity-2022.pdf

«Аналітичний вісник у сфері освіти й науки». Випуск XV

Автори-упоряд.: Ростока М.Л., Годецька Т.І., Агалець І.О.; відп. за випуск: С.В. Лапаєнко

Змістове наповнення довідкового бюлетеня «Аналітичний вісник у сфері освіти й науки» (випуск 15) включає актуальні з огляду на потреби користувачів

науково-інформаційної продукції аналітичні матеріали психолого-педагогічного спрямування. До випуску увійшли: аналітичні огляди «Інформаційно-аналітичний супровід підготовки наукових кадрів в умовах воєнного стану та сучасних освітніх трансформацій», «Професійна підготовка педагогів: зарубіжний досвід» та реферативний огляд «Виховання: шляхи духовно-ціннісного розвитку й фахового становлення особистості освітянина в професійній діяльності».

Показчик адресовано науковим, науково-педагогічним, педагогічним і бібліотечним працівникам, працівникам методичних підрозділів закладів освіти, інформаційних служб, здобувачам освіти й усім, хто цікавиться питаннями розвитку освіти й педагогіки.

Аналітичний вісник у сфері освіти й науки : довід. бюл. / НАПН України, ДНПБ імені В.О. Сухомлинського. Київ: ДНПБ імені В.О. Сухомлинського, 2022. Вип. XV. 62 с. http://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2022/07/Analitichnuu_visnik_2022-15.pdf

«Аналітичний вісник у сфері освіти й науки». Випуск XVI

Автори-упоряд.: Закатнов Д.О., Гуралюк А.Г., Варахсіна Н.В., Рабаданова Л.В.; відп. за випуск: С.В. Лапаєнко

Випуск 16 довідкового бюлетеня «Аналітичний вісник у сфері освіти й науки» включає актуальні з огляду на потреби користувачів науково-інформаційної продукції аналітичні матеріали педагогічного спрямування. До випуску увійшли аналітичні огляди «Проблеми військово-професійної орієнтації молоді», «Можливості використання технологій доповненої реальності в освіті», «Розвиток національно-патріотичної компетентності здобувачів освіти в Україні» та реферативний огляд «Актуальні теоретичні та прикладні аспекти інклюзивної освіти в Україні».

Показчик адресовано науковим, науково-педагогічним, педагогічним і бібліотечним працівникам, працівникам методичних підрозділів закладів освіти, інформаційних служб, здобувачам освіти й усім, хто цікавиться питаннями розвитку освіти й педагогіки

Аналітичний вісник у сфері освіти й науки : довід. бюл. / НАПН України, ДНПБ імені В.О. Сухомлинського. Вінниця: ТВОРИ, 2022. Вип. XVI. 58 с. http://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2022/07/Analitichnuu_visnik_2022-16.pdf

СЛОВНИКИ, ЕНЦИКЛОПЕДІЇ

**Інститут спеціальної педагогіки і психології
імені Миколи Ярмаченка НАПН України**

Жестівник української жестової мови: мовний словник

Кульбіда С.В., Адамюк Н.Б., Дробот О.А., Замша А.В.

Жестівник висвітлює лінгвістичні особливості одиниць різних рівнів української жестової мови (УЖМ). Розділ перший представляє продовження

лінгвальної розвідки з вивчення кінетичних особливостей 180 жестів УЖМ глухих українців за кінемою-конфігурацією «один», «вказівний палець» у трирівневій логіко-структурній моделі. Охарактеризовано жестові одиниці за ідентифікаційними ознаками – кінетичними складовими (локалізація(ї), напрям та характер руху, немануальний компонент), групи жестів за утворенням, які системно представлені українськими авторами жестової мови. Розділ другий представляє займенники української жестової мови, особливості їхнього відмінювання з урахуванням варіантів демонстрації жесту, специфіки видозміни жестових одиниць за граматичними категоріями. Займенники УЖМ згруповані за дев'ятьма розрядами: особові, зворотні, присвійні, вказівні, означальні, запитальні, відносні, заперечні, неозначені з повним описом їхньої кінетичної будови і характеристику їхніх мануальних, немануальних знаків, класифікацією за морфологічними ознаками на прості, складні та складені.

Упровадження жестівника сприятиме УЖМ як одного з мовно-культурних надбань українського народу, популяризації УЖМ серед широких верств населення як природної самостійної системи комунікації глухих України.

Жестівник адресовано педагогічним працівникам закладів, в яких здобувають освіту особи з порушеннями слуху, викладачам закладів вищої педагогічної освіти, вченим у галузі лінгвістики жестових мов, а також усім, хто зацікавлений у вивченні УЖМ.

Жестівник української жестової мови : мовний словник / С.В. Кульбіда, Н.Б. Адамюк, О.А. Дробот, А.В. Замша. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021. 303 с. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/732056>

Інститут соціальної та політичної психології НАПН України

Термінологічний словник російсько-української війни

За ред. М.М. Слюсаревського

Словник підготовлено з метою відтворення семантичного простору російсько-української війни. Психологічно обґрунтовано впорядкування смислів, термінів, назв, подій, символів, за допомогою яких ця війна може осмислюватися українським суспільством. До словника включено терміни, що описують реальність війни за чотирма основними категоріями: учасники (сторони) війни; події та локації війни, які є осередками найбільшого емоційного напруження; психологічні феномени та психологічні наслідки війни; приклади спонтанної міфо- і мемомтворчості українського суспільства, що виконує аутотерапевтичну функцію.

Адресується вченим, які працюють у галузях політичної психології та суміжних наук, викладачам і студентам

Термінологічний словник російсько-української війни / В.О. Васютинський, І.Г. Губеладзе, Л.А. Найдьонова., М.М. Слюсаревський, С.Л. Чуніхіна; за ред. М.М. Слюсаревського; упоряд. С.Л. Чуніхіна; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Київ: 2022. 20 с. <https://ispp.org.ua/wp-content/uploads/2022/04/Словник-війни-1.pdf>

Інститут професійної освіти НАПН України

Державно-приватне партнерство у сфері професійної (професійно-технічної) освіти: термінологічний словник

Попова В.В., Слободяник О.В., Радкевич О.П., Чепуренко А.О., Вороніна-Пригодій Д.А., Кравець С.Г., Радкевич В.О.

Термінологічний словник містить базові поняття для розвитку державно-приватного партнерства у сфері професійної (професійно-технічної) освіти. Зміст понять структуровано за тематичними розділами в освітньому, економічному, правовому, управлінському та європейському вимірах.

Видання адресоване розробникам державної освітньої політики, представникам органів місцевого самоврядування, керівникам навчально (науково)-методичних центрів (кабінетів) професійно-технічної освіти, закладів професійної (професійно-технічної) освіти, педагогічним і науково-педагогічним працівникам, науковцям, аспірантам, докторантам, стейкхолдерам, представникам підприємств і громадських організацій.

Державно-приватне партнерство у сфері професійної (професійно-технічної) освіти : термінологічний словник / В.В. Попова, О.В. Слободяник, О.П. Радкевич, А.О. Чепуренко, Д.А. Вороніна-Пригодій, С.Г. Кравець, В.О. Радкевич ; за ред. В.О. Радкевич. Київ: ІПО НАПН України. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733903>

Довідкове видання

**НАУКОВА ПРОДУКЦІЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ
ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ,
РЕКОМЕНДОВАНА ДО
ВПРОВАДЖЕННЯ
(2022 р.)**

Упорядники:

І.Ю. Регейло,

начальник науково-організаційного відділу
апарату Президії НАПН України

І.М. Гудим,

старший науковий співробітник
науково-організаційного відділу
апарату Президії НАПН України

В.І. Довбищенко

науковий співробітник
науково-організаційного відділу
апарату Президії НАПН України

**Національна академія
педагогічних наук України**
вул. Січових Стрільців, 52-А
Київ, 04053, Україна
тел./факс (044) 489-08-60
e-mail: info@naps.gov.ua

НАУКОВА ПРОДУКЦІЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ
ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ,
РЕКОМЕНДОВАНА ДО ВПРОВАДЖЕННЯ
(2022 р.)